

PRÍRUČKA NEFORMÁLNEHO VZDELÁVANIA PRE TVORBU ŠTUDENTSKÝCH PROJEKTOV (ŠKOLSKÝ PARTICIPATÍVNY ROZPOČET)

AKO

VÝSTUP Z
MEDZINÁRODNÉHO STRATEGICKÉHO PARTNERSTVA
PlaNET Social Enterprise 2.0

PRÍRUČKA NEFORMÁLNEHO VZDELÁVANIA PRE TVORBU ŠTUDENTSKÝCH PROJEKTOV

Projekt PlaNET SOEN 2.0, v rámci ktorého bol vytvorený tento manuál, bol financovaný s podporou Európskej Únie.

Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej Komisie. Táto publikácia reprezentuje výlučne názor autora a Komisia nezodpovedá za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

Autori: Dana Gažúrová, Tomasz Moleda
Prispievajúci autori: Marta Carvalho, Breda Retuznik

Úvod

Tento manuál je jedným z intelektuálnych výstupov projektu PlaNET SOEN 2.0. Intelektuálny výstup je inovatívny materiál súvisiaci s projektom a tiež prispieva k všeobecnému cieľu projektu. V rámci vyššieho vzdelania je to povinné a poukazuje to na potenciálny dopad v rámci zúčastnených organizácií (NO, školy) a v rámci iných sektorov a úrovní (lokálny, regionálny, národný, atď.) a tak sa šíril aj do širšej spoločnosti.

PlaNET SOEN 2.0. je medzinárodné strategické partnerstvo medzi Slovenskom, Poľskom, Slovinskom a Portugalskom, kde vedúcou organizáciou je Agentúra pre rozvoj Gemera zo Slovenska. Hlavným cieľom tohto projektu je podporiť vzdelanie k podnikaniu a sociálne podnikanie medzi mladými ľuďmi vkladáním podnikateľských myšlienok do praxe s náhľadom na riešenie výziev a problémov identifikovaných v ich komunitách. Tento projekt spája mimovládne organizácie, školy a miestne podniky v regiónoch štyroch EU krajín vystavujúcich sa rovnakému problému – priepasťou v oblasti kvality dobrého vzdelania k podnikavosti mladých prepojením na lokálny trh práce a podporou miestnych orgánov, čo prispieva k zníženiu krivky nezamestnanosti mladých ľudí.

Preto sme vytvorili tento Manuál na neformálne vzdelávanie pre rozvoj študentských projektov, ktorý prináša metodológiu, pomáhajúcu podporiť podnikateľského ducha medzi študentmi stredných škôl rozvíjaním vlastných projektov v ich školách. Platforma na rozvoj a implementáciu týchto študentských projektov je založená na princípoch školského participatívneho rozpočtu, kde študenti najprv identifikujú potreby školskej komunity, ich osobné prednosti a slabosti a vytvoria projekt, ktorý je kombináciou všetkých týchto aspektov tak, aby priniesol pozitívnu zmenu ich škole a tiež podporí ich osobnostný a profesionálny rozvoj. Peniaze do projektu prichádzajú zo školského rozpočtu, školská komunita (študenti, učitelia, zamestnanci, manažment školy a v niektorých prípadoch aj mestské zastupiteľstvo), následne študenti a učitelia volia za najlepšie projekty prostredníctvom tajných volieb a transparentného volebného procesu.

Školský participatívny rozpočet je druhom simulácie občianskej angažovanosti, komunitných projektov a rozvoja sociálneho podnikania v budúcnosti. V procese implementácie študentských projektov (v komunite, ktorú dobre poznajú a vedia sa v nej orientovať) mladí ľudia získajú celú radu znalostí, zručností a skúseností, ktoré ľahko využijú v tvorení verejných akcií či podnikov v budúcnosti.

Obsah

Úvod	1
Obsah	2
Štruktúra manuálu	4
1 Projekt PlaNET SOEN 2.0.....	5
1.1. Úvod do projektu	5
1.2. Opis projektu	6
1.3. Ciele	7
1.4. Projektoví partneri.....	7
1.5. Prínos projektu	9
2 Školský participatívny rozpočet.....	11
2.1. Školský participatívny rozpočet a participatívne rozpočtovanie	11
2.2. Dejiny Participatívneho rozpočtovania	11
2.3. Čo je to Školský participatívny rozpočet	12
2.4. Aký prínos môže mať Školský participatívny rozpočet	13
2.5. Ako vypracovať Školský participatívny rozpočet vo vašej škole	14
2.5.1. Princípy	14
2.5.2. Časová os	14
2.5.3. Školský rozpočet	15
3 Realizácia Školského participatívneho rozpočtu	15
3.1. Rozhodnutie začať so Školským participatívnym rozpočtom	16
3. 2. Založiť v škole skupinu iniciatívnych ľudí	16
3.3. Neformálne workshopy vo všetkých triedach a so zamestnancami školy	17
3.4. Informácie o Školskom participatívnom rozpočte v škole a motivácia študentov zapojiť sa do Školského participatívneho rozpočtu.....	19
3. 5. Príprava stanov týkajúcich sa Školského participatívneho rozpočtu	19
3. 6. Zber študentských nápadov a overenie v súlade so stanovami školského participatívneho rozpočtu.....	20
3. 7. Školenia projektového manažmentu pre študentské tímy.....	21
3.8. Prezentácia študentských projektov pred celou školou a propagácia	30
3. 9. Hlasovanie	30
3. 11. Podpora pre výhercov	31

3. 12. Realizácia projektov	32
3. 13. Projektové účtovníctvo a záverečná správa	32
4 Príklady Školského participatívneho rozpočtu a realizácia študentských projektov v partnerských krajinách	33
4.1. Príklad z Poľska	33
4.2. Príklad zo Slovenska	34
4.3. Príklad z Portugalska	35
5 Príklady iných participatívnych nástrojov a projektov z partnerských krajín	36
5.1. Príklad z Poľska	36
5.2. Príklad zo Slovenska	37
5.2. Príklad z Portugalska	38
6 Príklady dobrej praxe Školského participatívneho rozpočtu v iných krajinách	39
Prílohy	40

Štruktúra manuálu

Aby sme pomohli užívateľovi oboznámiť sa s obsahom manuálu, prvá časť tohto manuálu je venovaná projektu, cez ktorý bol tento manuál vyvinutý. Po prečítaní prvej kapitoly pochopíte pozadie projektu, jeho hlavný cieľ a strategické ciele, spoznáte projektových partnerov a možné prínosy projektu.

Druhá kapitola je úvodom ku Školskému participatívnemu rozpočtu, náhl'adom do jeho histórie, cieľa a možných prínosov pre komunitu.

V tretej kapitole sú vysvetlené konkrétne kroky na rozvoj Školského participatívneho rozpočtu a jeho implementácie do škôl.

Vo štvrtej kapitole nájdete konkrétne príklady implementácie Školského participatívneho rozpočtu v krajinách zapojených do projektu PlaNET SOEN 2.0.

Piata kapitola obsahuje praktické príklady aktivít od partnerov projektu PlaNET SOEN 2.0, ktorí používajú iné participatívne nástroje alebo sa sústredia na iniciatívy mladých ľudí alebo projektov sociálneho podnikania mladých.

Ako dodatok, posledná kapitola prináša niekoľko príkladov zo školských participatívnych rozpočtov v iných krajinách EU. Manuál končí prílohami, kde môže užívateľ nájsť praktické nástroje, metódy a cvičenia vysvetlené v jednotlivých častiach tohto dokumentu.

1 Projekt PlaNET SOEN 2.0

1.1. Úvod do projektu

Podľa Eurostat (2015), v roku 2008, ešte pred vplyvom ekonomickej krízy, bolo 6,5 milióna mladých Európanov nezamestnaných. Toto číslo vzrástlo o viac ako 40 % v nasledujúcich rokoch a dosiahlo vrchol v roku 2013 počtom 9,3 milióna nezamestnaných mladých ľudí.

Tieto vysoké čísla zobrazujú dôležitosť situácie, ktorá narastá v našich krajinách, regiónoch, mestách a komunitách.

S cieľom zmeniť túto situáciu v EU a posilniť mladých ľudí a pomôcť im rozvinúť ich obchodné zručnosti, sme vytvorili projekt, ktorý pracuje s mladými priamo v ich komunitách a prostredí, ktoré je pre nich najpohodlnejšie – ich školách.

Sústredením sa na ciele ako propagácia vzdelania v podnikaní a sociálnom podnikaní medzi mladými ľuďmi, zavádzanie podnikateľských nápadov do praxe s náhľadom na riešenie výziev a problémov identifikovaných v ich komunitách, sme už vytvorili prvé iniciatívy v regióne Gemer (región s najvyššou mierou nezamestnanosti na Slovensku). Tieto iniciatívy prerástli do formy medzinárodného projektu PlaNET Social Enterprise (<http://soen.sk/>) sústrediacim sa na správne vzdelanie v oblasti podnikania a sociálneho podnikania a tréningov pre mladých ľudí v kombinácii s programom regionálneho mentoringu a stážami v zahraničných podnikoch, s cieľom podporiť podnikateľské myšlienky mladých a pomôcť im implementovať ich v praxi.

Inšpirovaní pozitívnym efektom projektu PlaNET SOEN v tomto regióne, sme vďaka obohacujúcim skúsenostiam vylepšili jeho štruktúru a rozhodli sa ju ďalej implementovať aj v iných regiónoch EU s podobnými problémami.

Preto by sme chceli činnosťou projektu PlaNET SOEN 2.0 posilniť podnikateľského ducha mladých ľudí a zvýšiť ich podnikateľské zručnosti v nadväznosti na sociálnu ekonomiku na sociálnu ekonomiu. Posilnenie zamestnanosti a produktivity mladých ľudí je kľúčom k tomu, aby sme ich priviedli na pracovný trh nielen v ich regiónoch ale i v EU.

1.2. Opis projektu

Hlavným cieľom projektu PlaNET SOEN 2.0 je propagácia vzdelania v oblasti podnikania a sociálneho podnikania medzi mladými ľuďmi, zavádzanie podnikateľských nápadov do praxe so zameraním na výzvy a problémy identifikované v ich komunitách.

Vo väčšine regiónov, v ktorých sa naši projektoví partneri angažujú, sme identifikovali rovnaký problém – medzeru v oblasti vzdelávania v oblasti podnikania a sociálneho podnikania s napojením na miestny trh práce a podporou miestnych autorít. Inovatívnym prístupom založeným na podpore aktívneho sociálneho podnikania posilneného regionálnym mentoringovým programom (každý mladý má vlastného mentora z regiónu – mentori sú úspešní podnikatelia a lídri z regiónu s cieľom predstaviť mladým ľuďom reálne príklady úspešných ľudí z regiónu, inšpirovať mladých ku ekonomickej aktivite v ich regióne a poskytnúť im plnohodnotné sprevádzanie a osobnú podporu), posilňovaním podnikateľských zručností mladých ľudí s nedostatkom príležitostí a to inovatívnym neformálnym a formálnym spôsobom (lokálne workshopy, medzinárodné tréningy a workshopy, výmena praktických príkladov z praxe a vytvorením siete mladých ľudí) spolu s budovaním strategickej spolupráce s regionálnymi autoritami a podnikateľmi vytvorením sociálne orientovaných podnikateľských zámerov a ich implementáciou v praxi s podporou strategickej spolupráce a medzinárodnou medzisektorovou sieťou sociálnych podnikov, môže tento projekt pomôcť mladým ľuďom so zložitou ekonomickou a sociálnou situáciou začať novú éru ich života vo svojom regióne.

Čo dáva projektu silu, je reálna skúsenosť (všetkých partnerov) s implementáciou projektov s podobnou myšlienkou v nedávnom období a vďaka tomu je tento projekt založený na skutočných potrebách lokálnych komunít, kladie dôraz na inovatívne formy vzdelávania v oblasti podnikania (neformálne tréningy, stáže), buduje silnú spoluprácu s miestnymi školami, podporuje experimentálne vzdelávanie mladých (školský participatívny rozpočet) a sústreďuje sa na profesionálnu prípravu podnikateľov ako budúcich mentorov pre mladých potenciálnych podnikateľov.

V tomto projekte sa mladí ľudia adaptujú na podnikateľské správanie a myslenie, rozvinutím a zavedením sociálne orientovaných mikroprojektov v ich školách cez program „školský participatívny rozpočet“. Vďaka originálnemu regionálnemu mentoringovému programu získajú mladí usmernenie a konzultácie od úspešných miestnych podnikateľov a cez stáže získajú nezameniteľné praktické skúsenosti v podnikoch. Medzinárodné tréningy im poskytnú dodatočné teoretické znalosti, o ktoré sa podelia so svojimi rovesníkmi organizovaním multiplikačných podujatí.

1.3. Ciele

S cieľom naplniť hlavný zámer projektu, čím je propagácia podnikateľského vzdelávania a sociálneho podnikania medzi mladými ľuďmi, zavádzanie podnikateľských nápadov do praxe so zameraním sa na výzvy a problémy identifikované v ich komunitách, sme stanovili tieto ciele:

1. Podporiť aktívne sociálne orientované podnikanie v školskom vzdelávacom systéme pomocou tvorby projektov a princípov participatívneho rozpočtu.
2. Zahrnúť mladých ľudí v regióne do trhu práce posilnením ich podnikateľských zručností (digitálne, manažérske a jazykové schopnosti).
3. Vybudovať strategickú spoluprácu regionálnych autorít a podnikateľov vytvorením plánov sociálneho podnikania a implementáciou týchto plánov s podporou tejto strategickej spolupráce.
4. Prepájanie mládežníckej práce na medzinárodnej úrovni výmenou príkladov dobrej praxe a vytvorením siete mladých ľudí a organizácií s rovnakým cieľom.
5. Vytvorenie medzinárodnej medzisektorovej siete sociálnych podnikov na podporu a šírenie inovácií, výmeny skúseností a know-how medzi rôznymi typmi organizácií.

1.4. Projektoví partneri

Medzinárodný presah projektu zaručuje výmenu skúseností, know-how a príkladov dobrej praxe, ktoré sú vďaka ich rôznemu pôvodu oveľa viac obohacujúce ako národné projekty. Každý projektový partner prináša do projektu inú odbornosť a profesionálnu skúsenosť (sociálna ekonómia, spolupráca škôl a podnikov, podpora realizácie nápadov mladých ľudí, spájanie mladých ľudí s podnikmi), čo spolu buduje nevyhnutné jadro projektu a pomáha prepájaniu mládežníckych organizácií na medzinárodnej úrovni výmenou príkladov dobrej praxe a vytvorením siete mladých ľudí a organizácií s rovnakým cieľom a budovať medzinárodnú medzisektorovú sieť sociálnych podnikov na podporu inovácií, výmeny skúseností a know-how medzi rôznymi typmi organizácií.

Vedúci partner – Agentúra pre rozvoj Gemera

Agentúra pre rozvoj Gemera je mimovládna a nezisková organizácia, ktorá spája mladých ľudí, rôzne verejné a súkromné sektory a informácie. Jej cieľom a úlohou je posunúť vpred rozvoj regiónu hlavne cez inovatívne a nezvyčajné projekty vytvorené agentúrou a dobrovoľníkmi ako aj cez pomoc iným inštitúciám ako sú školy, obce a iné neziskové organizácie, aby si pripravili svoje vlastné projekty a žiadali o granty.

Agentúra pre rozvoj Gemera je organizácia, ktorá bola založená v jednom z najzaostalejších regiónov na Slovensku – Gemer, ktorý sa nachádza na juhu Slovenska, neďaleko Maďarských hraníc, v Banskobystrickom samosprávnom kraji. Tento región je význačný nielen vidieckym vzhľadom a vysokou mierou nezamestnanosti, ale takisto i nedostatkom pracovných príležitostí, vysokým

percentom migrácie mladých z tohto regiónu za prácou a to hlavne do hlavného mesta alebo do zahraničia a vysokým percentom rómskych komunít žijúci pod mierou chudoby. Napriek všetkým týmto skutočnostiam, má agentúra dobré skúsenosti so spoluprácou s dobrovoľníkmi, mladými ľuďmi, rómskymi komunitami a miestnymi školami.

Projektový partner - Stowarzyszenie Edukacja przez Internet [EPI] / Asociação vzdelávania cez internet (AVI)

Asociação vzdelávania cez internet bola zaregistrovaná v roku 2004. Organizačný tím sa skladal zo zamestnancov a dobrovoľníkov. Asociação tímu sa skladá z mladých, energických ľudí, plných optimizmu a neustále podstupujúcich rôzne výzvy.

Ich aktivity sú zamerané hlavne primárne na vzdelávacie a tréningové programy zamerané na mladých ľudí, mládežníckych pracovníkov, učiteľov, neziskové organizácie, firmy, inštitúcie a podnikateľov. Podrobným pozorovaním školského systému hľadajú nové metódy, ktorými ho nielen dopĺňajú ale aj vylepšujú. Jedným z cieľov a oblastí záujmu je podpora neformálneho učenia sa a diaľkové vzdelávanie (e-learning). Niekoľko rokov úspešne implementujú projekty pre mladých. Ich podpora nie je zameraná len na mladých ľudí ale aj na ľudí, ktorí s nimi pracujú – pracovníci s mládežou.

Najväčší potenciál asociácie sú ľudia, ktorí sa zúčastňujú na príprave žiadostí a ich následnej implementácie. Napriek mladému veku majú rozsiahle skúsenosti v realizovaní mládežníckych alebo vzdelávacích projektov inovatívnym spôsobom.

AVI má dlhoročné skúsenosti s realizovaním projektov zameraných na mladých ľudí a mládežníckych pracovníkov, napr. v rámci programov „Mládež“, „Mládež v akcii“, „Erasmus+“.

Má bohaté skúsenosti v témach ako je sociálna ekonomika, školský participatívny rozpočet alebo rozvoji malých študentských projektov v školskom prostredí, mentoringu a stážach (medzi lokálnymi partnermi a študentmi) či duálnom vzdelávaní.

Projektový partner - YUPI

YUPI – Mládežnícka únia iniciatívnych ľudí, asociácia pre sociálny a komunitný rozvoj, je mládežnícka asociácia vytvorená v roku 2008 so sídlom vo Vila Nova de Famalicão.

YUPI má zo svojho sociálneho pohľadu za cieľ rozvoj, propagáciu, podporu a podnecovanie mobility mládeže a dobrovoľníckych aktivít, a to tak, že mladým ľuďom, hlavne tým s nedostatkom možností, poskytuje možnosť zúčastňovať sa na aktivitách, ktoré zlepšia ich osobné a sociálne zručnosti a aktívnejšie a vedomé podieľanie sa v rôznych oblastiach aktivít: dobrovoľníctvo, aktívna participácia, demokracia a rovnosť možností.

Ich poslanstvom je rozvoj projektov, ktoré sú zamerané na zvýšenie aktívnej participácie mladých ľudí v komunite, prispieť k posilneniu mladých ľudí

a zvýšiť možnosti na tréning, informácie a podmienky mobility; posilnenie ducha solidarity a dobrovoľníctva pre osobný a sociálny rozvoj komunit s použitím neformálneho vzdelávania ako nástroja na rozvoj zručností.

Projektový partner - Rozvojna agentúra Kozjansko

Rozvojová agentúra Kozjansko nezisková verejná inštitúcia bola založená v roku 1999, aby posunula rozvoj obcí v Šentjur a Dobje. Agentúra má status subregionálnej agentúry zodpovednej za vývoj siedmich obcí (50 000 obyvateľov). Agentúra má vysoko kvalifikovaný tím, ktorý je aktívny v prípravách lokálnych a regionálnych plánov, udržateľného rozvoja miestnych sektorov; ekoturizmus, propagácia, atď. Dôležité oblasti, v ktorých agentúra pracuje, je príprava dlhodobého programu rozvoja pre danú oblasť, zahŕňajúc rozvojový program pre okolité dediny. V posledných rokoch dosiahla agentúra úctyhodné skúsenosti v realizácii európskych projektov v rozvoji dedín, turizmu, vývoja ľudských zdrojov a iných oblastiach.

Rozvojová agentúra Kozjansko je manažérom Miestnej aktívnej skupiny „Od Pohoria po Bohor“. Jej členovia sú zástupcovia rôznych spoločností, asociácií, lokálnej ekonomiky, obcí, verejných inštitúcií a aktívnych jednotlivcov.

Rozvojová agentúra Kozjansko je zahrnutá v spolupráci CBS programov a iných medzinárodných programoch. Oblasť týchto programov a projektov sú nastavené na environmentálnu a regionálnu infraštruktúru, priemyselné zóny a iné malé regionálne podniky.

1.5. Prínos projektu

Cieľovou skupinou tohto projektu sú mladí ľudia - stredoškolskí študenti vo veku 15 -19 rokov zo 4 regiónov, kde pracujú partnerské organizácie. Preto bude každá partnerská organizácia počas celého projektu úzko spolupracovať s jednou školou z regiónu.

Regióny sa líšia kultúrou, históriou, sociálnou a ekonomickou situáciou, no napriek tomu väčšina z nich trpí „únikom mozgov“ spôsobeným vysokou mierou emigrácie mladých ľudí z dôvodu nedostatku možností na osobný a profesionálny rozvoj a zložitou situáciou na trhu práce v regióne.

Predtým než začne akákoľvek projektová aktivita, všetci partneri sú povinní vybudovať spoluprácu s lokálnou strednou školou a miestnymi podnikateľmi, s ktorými budú spolupracovať počas celého projektu. V projekte budú dokopy zahrnuté 4 stredné školy (1 z každej partnerskej krajiny) a 12 podnikateľov (3 z každej partnerskej krajiny). Účastníci projektu budú vybrať spomedzi študentov týchto stredných škôl a jeden učiteľ z každej školy sa stane hlavným koordinátorom projektu pre danú inštitúciu.

Miestni podnikatelia – osobní mentori mladých ľudí budú zahrnutí v aktivitách projektu hneď od začiatku. Cez mentoringový program budú mať možnosť pôsobiť na mladých potenciálnych podnikateľov, koordinovať tok myšlienok

budúcich sociálnych podnikateľov pre potreby a požiadavky miestneho trhu a budovať s nimi sieť vzájomnej pomoci.

Expertí z partnerských krajín, ktorí budú viesť workshopy, získajú medzinárodné skúsenosti, rozšíria svoje kruhy, zlepšia si jazykové a komunikačné schopnosti a taktiež zdokonalia svoje zručnosti v ich cieľovej oblasti.

Študenti zahrnutí do projektu získajú nezameniteľné skúsenosti, zručnosti v rozvoji projektu, manažmente, marketingu, implementácii a propagácii. Naučia sa, ako premeniť svoje nápady na skutočnosť, ako spolupracovať so svojimi rovesníkmi a ľuďmi z iných krajín a kultúr, zdokonalia svoje komunikačné schopnosti a to nie len v anglickom jazyku. Vďaka mentoringovému programu a stážam, spoznajú svet obchodu na základe praktických skúseností a osobných zážitkov úspešných podnikateľov. Všetky zručnosti, vedomosti a skúsenosti posilnia ich osobný a profesijný rozvoj a zvýšia ich možnosti na pracovnom trhu. Obrovský prínos tiež získajú školy zapojené do projektu. Vďaka školskému participatívne rozpočtu budú aktívni študenti môcť implementovať vo svojej školskej komunitne a sociálne orientované mikroprojeckty, ktoré zlepšia život v škole a naplnia potreby školskej komunity. Tieto projekty budú vybrané študentmi, takže sa u nich bude zároveň budovať pocit spolupatričnosti a pocit, že majú v rukách silu, aby zmenili komunitu, v ktorej žijú.

Učitelia zahrnutí v projekte ako hlavní koordinátori získajú skúsenosti v koordinácii medzinárodného projektu, komunikácii a medzikultúrnych zručnostiach, vzdelávajú sa v podnikaní, sociálnom podnikaní, marketingu, finančnej štruktúre, inovácii a udržateľnosti. Vďaka školskému participatívne rozpočtu a projektovým aktivitám si tiež vybudujú lepšie vzťahy so svojimi študentmi, naučia sa a adaptujú nové vyučovacie metódy a formy neformálneho vyučovania. Vďaka šíreniu výsledkov projektu a ich výstupov cez multiplikačné udalosti, cez webstránky a Facebook sa viac ľudí dozvie o podnikaní, sociálnom podnikaní a neformálnych metódach vo vzdelávaní v oblasti podnikania.

2 Školský participatívny rozpočet

2.1. Školský participatívny rozpočet a participatívne rozpočtovanie

Školský participatívny rozpočet (ŠPR) ja adaptáciou Participatívneho rozpočtovania v školskom prostredí. Najprv sa sústreďme na pojem Participatívne rozpočtovanie. Existujú rôzne definície Participatívneho rozpočtovania, ako napríklad:

„Participatívne rozpočtovanie je iný spôsob, ako spravovať verejné peniaze a zapojiť ľudí do vlády. Ide o demokratický proces, v ktorom sa členovia komunity priamo rozhodnú, ako minúť časť verejného rozpočtu. Umožňuje daňovým poplatníkom spolupracovať s vládou na rozhodovaní o rozpočte, ktorý ovplyvňuje ich život.“¹¹

„Participatívne rozpočtovanie je proces demokratického rokovania a rozhodovania, v ktorom obyčajní ľudia rozhodujú o tom, ako prideliť časť mestského alebo verejného rozpočtu. Participatívne rozpočtovanie umožňuje občanom identifikovať, diskutovať a uprednostňovať projekty verejných výdavkov a dáva im právomoc prijímať skutočné rozhodnutia o tom, ako sa mŕňajú verejné peniaze.“²²

UsmanWaqasChohan, WorldEconomicForum

Ako vidíme *Participatívne* rozpočtovanie sa zaujíma o demokratický prístup k spravovaniu verejných peňazí, kde sa priamo členovia komunity rozhodujú, ako minúť niektoré časti verejných peňazí. Navyše občania môžu navrhnúť svoje vlastné požiadavky a myšlienky na zdokonalenie. Pridelenie rozpočtu môže byť ovplyvnené diskusiami, voľbami a dohodou.

2.2. Dejiny Participatívneho rozpočtovania

Po prvý krát bol proces Participatívneho rozpočtovania realizovaný v roku 1989 v Brazílskom meste Porto Alegre. V tej dobe bolo Porto Alegre jedno z najľudnatejších miest v južnej Brazílii s počtom obyvateľov 1, 2 milióna. Vtedy bolo a stále aj je Porto Alegre hlavným mestom Brazílskeho štátu Rio Grande do Sul. S participatívnym rozpočtovaním sa už ale experimentovalo v 80-tych rokoch Brazílskym demokratickým hnutím v obciach ako Lages, Boa Esperanca a Pelotas. V Porto Alegre bolo participatívne rozpočtovanie experimentálnymi procesmi rozvinuté Brazílskou robotníckou stranou, ktorá bola súčasťou obecnej administrácie spolu s komunitnými spoločenstvami. Mestská samospráva experimentovala s množstvom mechanizmov na vyriešenie finančnej situácie

¹<https://www.participatorybudgeting.org/what-is-pb/>, access 20.04.2018

²<https://theconversation.com/the-citizen-budgets-of-africa-make-governments-more-transparent-58275>, access 20.04.2018

v obci. Robotnícka strana experimentovala s participatívnym rozpočtovaním okrem Porto Alegre aj v niekoľkých iných obciach ako: Ipatinga, João Monlevarde, Piracicaba, Santo André, a Santos, kde Robotnícka strana vyhrala v roku 1988 mestské voľby³³. Taktiež by sme mali spomenúť, že participatívne rozpočtovanie je spojené s mestskými voľbami a stretnutím v roku 1985 v Porto Alegre, kde sa komunitní aktivisti stretli s kandidátmi na starostov. Aktivisti z Únie susedských spoločenstiev (UAMPA) pripravili otázky na každého kandidáta, kde zahrnuli aj otázku, ako by zvolený starosta realizoval kontrolu nad komunitou pomocou mestských financií. Únia susedských spoločenstiev vo svojom dokumente z roku 1985 žiadala o systém „kde by bola priorita investícií každého okresu diskutovaná s jeho lídrami“, kde by boli „ľudové rady s pomerným zastúpením komunitného hnutia na diskusiu o rozpočte obce“. Ako môžeme vidieť, zrealizované Participatívne rozpočtovanie bolo iné ako táto myšlienka, keďže Participatívne rozpočtovanie má pravidlo „stretnutia prístupné každému“, čo znamená, že každý občan smie prísť na stretnutie a jeho hlas je rovnocenný s každým iným. Do roku 2001, viac ako 100 obcí a 5 štátov v Brazílii zrealizovalo Participatívne rozpočtovanie. V roku 2015 bolo zrealizovaných tisíce Participatívnych rozpočtovaní v Amerike, Afrike, Ázii a Európe⁴⁴.

Nanešťastie, žiadne záznamy o realizácii Školského participatívneho rozpočtu neboli nájdené.

Aj keď má Participatívne rozpočtovanie už takmer 40 ročnú históriu, stále nie je verejnosti v mnohých krajinách známe. Spoločnosť v mnohých krajinách, najmä v tých, kde nie je mnoho príkladov Participatívneho rozpočtovania, nevie ako tento mechanizmus funguje. A teda je tu potreba predstaviť Participatívne rozpočtovanie mladým každej spoločnosti, študentom a žiakom, aby sa mohli zúčastňovať na procese rozhodovania a byť zahrnutí do politických rozhodnutí už mladom veku.

2.3. Čo je to Školský participatívny rozpočet

Školský participatívny rozpočet je neformálny demokratický prístup, ktorý zapája študentov, rodičov, učiteľov a školských administrátorov do manažmentu školského rozpočtu skrz rozhodovanie sa o tom, ktorý školský projekt a vylepšenia sa budú financovať využitím finančnej časti z celkového rozpočtu školy.

Školský participatívny rozpočet je proces na posilnenie mladých, v ktorom sú deti a mladí ľudia podporovaní, aby vzali život do svojich vlastných rúk⁵.

³³Shah, Anwar (2007). Participatory Budgeting. The World Bank. p. 92

<https://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf>, access 20.04.2018

⁴⁴Ganuza, Ernesto and Baiocchi, Gianpaolo (2012) "The Power of Ambiguity: How Participatory Budgeting Travels the Globe," Journal of Public Deliberation: Vol. 8 :Iss. 2 , Article 8.

<https://www.publicdeliberation.net/jpd/vol8/iss2/art8>, access 20.04.2018

⁵https://en.wikipedia.org/wiki/Youth_empowerment, access 20.04.2018

Zúčastnením sa na Školskom participatívnom rozpočte môžu študenti rozvinúť svoje vodcovské schopnosti, zvýšiť svoju a schopnosť spolupracovať, atď. Vytvorenie zdravého partnerského vzťahu medzi študentmi, učiteľmi, administrátormi a rodičmi, zvýšenie dôležitosti študentských a rodičovských hlasov, zahrnutie celej školskej komunity, to je len niekoľko cenných výstupov z realizácie Školského participatívneho rozpočtu.

2.4. Aký prínos môže mať Školský participatívny rozpočet

Vplyvy a prínosy z realizácie Školského participatívneho rozpočtu môžu byť diskutované na rôznych úrovniach ako:

- Študenti
- Učitelia a administratívni pracovníci
- Rodičia a širšia školská komunita

Čo sa týka výhod pre študentov zúčastnených na Školskom participatívnom rozpočte, určite to prispieva k učeniu sa a ich rozvoju v oblastiach ako:

- Zvýšenie schopnosti spolupracovať
- Schopnosť vyhľadávania informácií
- Riešenia problémov
- Kritické myslenie
- Výskum a rozhovory
- Verejný prejav a prezentácia
- Tvorivé myslenie
- Obchodné zručnosti
- Rozpočtové schopnosti
- Zručnosti projektového manažovania

Učiteľom a administratívnym pracovníkom aktívnym v Školskom participatívnom rozpočte, táto činnosť prispieva ku:

- Budovanie zdravého partnerského vzťahu medzi žiakmi, rodičmi a učiteľmi, administratívnymi pracovníkmi
- Spájanie školskej komunity, demokratické dialógy medzi študentmi, rodičmi, učiteľmi, administratívnymi pracovníkmi
- Zvyšovanie uvedomenia si študentského a rodičovského hlasu
- Rozvoj zručností v zahrnutí celej školskej komunity do rôznych aktivít
- Učitelia a administratívni pracovníci získajú bližší náhľad na potreby študentov a ako k nim pristupovať

Rodičom a širšej komunite školy (ako absolventi, sponzori, atď.) účasť na Školskom participatívnom rozpočte prináša:

- Rodičia a členovia širšej školskej komunity sa môžu reálne vyjadriť k rozhodnutiam školy

- Rodičia a členovia širšej školskej komunity investujú svoj čas, energiu a niekedy aj financie do školských aktivít
- Rodičia a členovia širšej školskej komunity získajú náhľad na potreby školy a ako k nim pristupovať

Ďalší celkový dopad a výhody vyššie spomenutých faktorov v Školskom participatívnom rozpočte môžu byť:

- Skúsenosť pre každého s demokraciou v reálnom živote
- Skúsenosť v občianskej angažovanosti pre každého
- Ukázať výhody záujmu o komunitu a politiku
- Zvyšovanie záujmu o sociálnu zodpovednosť⁶

Ako môžeme vidieť, Školský participatívny rozpočet prináša mnohé výhody pre celú školskú komunitu a je cennou „lekciou“ pre každého.

Veríte v to isté? Myslíte si, že vaša škola môže tiež ťažiť realizáciou Školského participatívneho rozpočtu? Ste študent, rodič, učiteľ, riaditeľ, administrátor alebo mládežnícky pracovník? Ak áno, na nasledujúcich stranách nájdete návod ako rozvinúť Školský participatívny rozpočet v škole a podrobný postup ako na to.

Prosím Vás ale uveďte si, že toto nie je model Školského participatívneho rozpočtu, ktorý musíte presne nasledovať. Školský participatívny rozpočet musí byť štruktúrovaný podľa potrieb školy a teda môže dôjsť k odlišnostiam od tohto modelu.

2.5. Ako vypracovať Školský participatívny rozpočet vo vašej škole

2.5.1. Princípy

Pre každého, kto chce priniesť do školy Školský participatívny rozpočet, sme vyvinuli nižšie uvedené kroky, ktoré môžu slúžiť ako princípy pre jeho realizáciu. Prosím pamätajte na to, že je vždy potrebné vziať do úvahy, ako by tieto princípy mohli byť prispôbené konkrétnej škole. To, čo budete čítať nižšie je návod ako realizovať Školský participatívny rozpočet vychádzajúci z našich predošlých skúseností s touto metódou.

2.5.2. Časová os

Pri realizovaní Školského participatívneho rozpočtu by ste mali brať do úvahy časovú os tohto projektu. Premyslite si najlepší čas počas školského roka:

- Kedy by mohli prebehať voľby
- Kedy by projekty mohli byť realizované a naplánovať ďalšie kroky predtým aj potom. Pravdepodobne bude nemožné realizovať všetky

⁶<https://www.participatorybudgeting.org/how-to-start-pb/pb-in-schools/>, access 20.04.2018

kroky Školského participatívneho rozpočtu v jednom semestri/polroku, ale celý školský rok by mal postačiť. Tiež si prosím uvedomte, že nie je dobrý nápad plánovať Školský participatívny rozpočet na viac ako jeden školský rok, pretože tým riskujete „stratu“ niektorých zapojených študentov.

2.5.3. Školský rozpočet

Pri rozhodovaní sa o realizovaní Školského participatívneho rozpočtu vo vašej škole by ste mali zvážiť celkový rozpočet školy, ako vyzerá, ako funguje a kto o ňom rozhoduje. Každá škola má svoj vlastný rozpočet, ktorý sa využíva na pokrytie celkových nákladov a pravidiel – s tými by ste sa mali oboznámiť. Väčšinou majú školy časť rozpočtu na výdaje spojené s novým vybavením, učiteľskými pomôckami, atď. Táto časť školského rozpočtu by mohla byť ideálna na založenie participatívneho rozpočtu s tým, že študenti môžu robiť rozhodnutia na ich škole pomocou Školského participatívneho rozpočtu. Využívať časť rozpočtu určenú na platy učiteľov a zamestnancov ako súčasť Školského participatívneho rozpočtu nie je dobrou voľbou.

Príde čas, keď sa bude musieť riaditeľ rozhodnúť, koľko financií na Školský participatívny rozpočet vyhradí a koľko z nich poputuje jednotlivým projektom. Nie je tu pravidlo, aká konkrétna suma by to mala byť, ale mali by ste si uvedomiť, že malý rozpočet možno povedie k projektom s menším dopadom, príliš veľký však nebudú študenti možno vedieť zmanažovať. Taktiež treba zvážiť aj to, že malé aj veľké projekty zaberajú takmer rovnaký čas a úsilie.

Niekedy je možné alebo aj potrebné (ak riaditeľ nechce alebo nemôže vyčleniť peniaze zo školského rozpočtu na Školský participatívny rozpočet) získať príspevok na Školský participatívny rozpočet od študentov, rady rodičov, školskej rady, sponzorov, neziskových organizácií, mestského zastupiteľstva, atď.

3 Realizácia Školského participatívneho rozpočtu

Na realizáciu Školského participatívneho rozpočtu sme vyvinuli 13 nižšie uvedených krokov:

1. Rozhodnutie začať so Školským participatívnym rozpočtom
2. Založiť v škole skupinu iniciatívnych ľudí
3. Neformálne workshopy v triedach a takisto so zamestnancami školy
4. Informácie o Školskom participatívnom rozpočte prístupné v škole a motivácia študentov, aby sa do Školského participatívneho rozpočtu zapojili
5. Príprava pravidiel týkajúcich sa Školského participatívneho rozpočtu
6. Zber študentských nápadov a ich overenie s pravidlami Školského participatívneho rozpočtu
7. Workshopy pre tímy zamerané na projektový manažment

8. Prezentácia študentských projektov pred celou školou

9. Voľby

10. Vyhlásenie víťazných nápadov a udelenie grantov

11. Podpora pre výhercov

12. Realizácia projektov

13. Vyúčtovanie projektov a záverečná správa

Na nasledujúcich stránkach nájdete viac detailov týkajúcich sa jednotlivých krokov Školského participatívneho rozpočtu, ktoré považujeme za dôležité pri jeho realizácii v škole.

3.1. Rozhodnutie začať so Školským participatívnym rozpočtom

Rozhodnutie začať so Školským participatívnym rozpočtom by malo byť vykonané riaditeľom školy. Môže to byť vlastné rozhodnutie riaditeľa alebo to môže byť rozhodnutie podnietené myšlienkou inej iniciatívnej skupiny. Ak táto myšlienka pochádza od inej iniciatívnej skupiny, jej členovia budú potrebovať podstúpiť niekoľko krokov, ktoré dovedú riaditeľa ku kladnému rozhodnutiu, aby sa začal realizovať na škole Školský participatívny rozpočet.

Taktiež je dôležité spomenúť, že rozhodnutie predstaviť Školský participatívny rozpočet na škole bude možno musieť byť konzultované alebo možno bude potrebovať dokonca špeciálne povolenie od zriaďovateľa školy.

Pri tomto kroku sa už riaditeľ môže rozhodnúť o výške finančného príspevku, ktorý bude môcť byť použitý na Školský participatívny rozpočet a aká suma sa použije na jednotlivé projekty. Ak nie teraz, tento krok treba vykonať najneskôr pri kroku 5. Príprava pravidiel týkajúcich sa Školského participatívneho rozpočtu.

3.2. Založiť v škole skupinu iniciatívnych ľudí

Iniciatívna skupina by mala za ideálnych podmienok pozostávať zo zastúpenia študentov, učiteľov a rodičov. Táto skupina by mala koordinovať všetky aktivity týkajúce sa Školského participatívneho rozpočtu. Ak iniciatívna skupina Školského participatívneho rozpočtu začala s myšlienkou realizácie Školského participatívneho rozpočtu, môžu pokračovať so svojimi aktivitami po riaditeľovom rozhodnutí. V iných prípadoch by mala byť iniciatívna skupina zostavená z dobrovoľníkov. V každom prípade by mala byť táto skupina formálne uznaná a podporovaná riaditeľom, keďže Školský participatívny rozpočet je časťou celkového rozpočtu školy, ktorého spravovanie závisí na riaditeľovi školy.

3.3. Neformálne workshopy vo všetkých triedach a so zamestnancami školy

Aby sme mohli začať s procesom komunitného rozvoja v škole, spoznať školskú komunitu a jej potreby, je dôležité zorganizovať workshopy v každej triede školy a takisto s pedagogickými, príp. i nepedagogickými zamestnancami školy. Toto je kľúčový krok v budovaní procesu spolupatričnosti ku školskej komunite, identifikovaní najpálčivejších problémov v komunite, nájdenia záujmu o tento problém u všetkých členov komunity, posilnení hlasu ľudí z komunity a motivovaní ich ho použiť. No a najpodstatnejšie je vytvoriť spoločne možné vylepšenia a riešenia problémov v škole a motivovať študentov, aby sa stali súčasťou pozitívnych zmien na škole.

Dôležitým aspektom workshopov organizovaných v triedach je priame zapojenie predsedu a podpredsedu triedy do procesu organizácie workshopu a jeho vedenia. Táto skúsenosť dá triednym predsedom a podpredsedom skúsenosti s vedením skupiny, organizačné, pomocné a prezentačné schopnosti a takisto ich posilní k tomu, aby boli súčasťou pozitívnych zmien na škole.

Čo: Neformálne workshopy na identifikáciu potrieb komunity

Trvanie: 90 minút

Počet účastníkov v jednom workshope: jedna trieda (približne 30 študentov)

Vedúci a pomocníci workshopu: 1 mládežnícky pracovník/učiteľ a 1 alebo 2 študenti (predseda a podpredseda triedy)

Usporiadanie triedy: kruh zo stoličiek

Príprava: určiť vedúcich triedy (predsedu a podpredsedu) a pozvať ich, aby vám pomohli s touto aktivitou; zdieľať s nimi návod na aktivitu; vysvetliť im ich úlohy a povinnosti; zadať im špeciálnu úlohu (pripraviť krátky energizér alebo icebreaker, tiež im môžete nechať vybrať z príkladov v prílohe č.1); požiadať ich, aby pripravili triedu na workshop počas prestávky predtým než workshop začne; stretnite sa s nimi osobne a uistite sa, že rozumejú aktivite a svojim úlohám a že sú na ne pripravení

Materiál: biela tabuľa a fixka/ čierna tabuľa a krieda, flipchart papiere, perá a fixky, farebné (dve rôzne farby) lepiace papieriky

Opis aktivity:

1.) Úvod (5 - 10 minút)

Krátko sa predstavte – kto ste (meno a povolanie – mládežnícky pracovník/učiteľ), prečo ste prišli do triedy (súčasť projektu, budú mať možnosť zúčastniť sa Školského participatívneho rozpočtu a vytvoriť svoj vlastný projekt a preto sa pokúsíte identifikovať klady a zápory školy, aby ste vedeli, čo treba v škole zlepšiť), čo budete robiť (identifikovať pozitívne a negatívne aspekty školy, oblasti, ktoré potrebujú vylepšenie a navrhnuť riešenia) a čo bude výsledkom (súbor kladov a záporov školy, súbor návrhov na vylepšenia, možnosť realizácie návrhov cez Školský participatívny rozpočet).

2.) Prezentácia a energizér (10 - 15 minút)

Začnite energizérom alebo hrou na mená (prezentácia mien).

Ak váš energizér neobsahuje prezentáciu mien všetkých študentov, zahrajte si krátku hru na mená (môžete vytvoriť svoju vlastnú/požiadať vedúcich triedy, ktorí vám pomáhajú, aby nejakú pripravili/použili nejakú hru z prílohy č.3).

Vedúci triedy sú zodpovední za energizéry.

3.) Plusy a mínusy školy (10 - 15 minút)

Vedúci triedy vysvetlia aktivitu a rozdájú každému študentovi dva lepiace papieriky rôznej farby. Na papierik jednej farby píšú plusy svojej školy (čo je dobré, čo vyzdvihujú) a na papierik druhej farby píšú mínusy svojej školy (čo je zlé, čo by sa malo zlepšiť). Požiadať ich, aby písali iba jednu vec/aspekt na jeden papierik. Ak chcú písať viac, dajte im viac papierov, ale požiadať ich, aby napísali maximálne 3 plusy a 3 mínusy. Na ľavú stranu tabule nakreslite veľký znak + a na pravú stranu zase -. Keď to majú hotové, požiadať študentov, aby svoje papieriky nalepili na tabuľu k príslušným znakom. Keď všetci prilepia papieriky, spolu s vedúcimi triedy si prezrite mínusy a rozdeľte ich do kategórií/tematických oblastí do ktorých patria (šport, udalosti, infraštruktúra, vzťahy, spoločné priestory, atď.). Pokúste sa vytvoriť maximálne 4 kategórie. Ku každej kategórii napíšte aj jej názov. Najprv prečítajte plusy a potom mínusy (podľa kategórií).

4.) Skupinová aktivita - návrhy na vylepšenie (5 minút na vysvetlenie + 10 minút na prípravu v skupinách)

"Pomenujete" každý kút v miestnosti podľa kategórií. Ak máte menej ako 4 kategórie, pomenujte len toľko častí miestnosti, koľko kategórií máte.

Požiadať študentov, aby premýšľali o negatívnych aspektoch školy, ktoré sa im zdajú, že je najdôležitejšie vyriešiť. Nemusí to byť nevyhnutne kategória, ktorú predtým sami napísali na lepiace papieriky. Potom ich pošlite do pomenovaných kútov miestnosti podľa kategórie, ktorú si vybrali, resp. ktorá ich najviac trápi/zaujíma. Takto sa trieda rozdelí do skupín.

Každej skupine poskytnite flipchartový papier a do prostred triedy umiestnite škatuľu s perami a fixkami, tak aby boli dostupné pre všetkých. Potom požiadať študentov, aby pracovali v skupinách ako tím a dohodli sa, ktorý problém v ich kategórii je najpálčivejší, alebo ktorý ich najviac zaujíma. Potom im dajte pokyn, aby nad problém porozmýšľali a pokúsili sa nájsť jeho možné riešenia. Ich úlohou bude, aby porozmýšľali a napísali na papier 6 otázok: ČO je problém? PREČO sme si vybrali tento problém? AKO by sme ho vyriešili? KEDY a KDE riešenie zrealizujeme? KTO bude riešiť problém?

5.) Prezentácia riešení (každá skupina má 5 minút na prezentáciu)

Každá skupina predstúpi pred spolužiakov so svojim papierom a odprezentuje svoje riešenia. Môžu si určiť jedného rečníka alebo sa do prezentácie môže zapojiť celá skupina. Po prezentácii sa koordinátor a spolužiaci pýtajú otázky.

6.) Diskusia a záver (15 minút)

Po prezentácii riešení problémov každej skupiny si študenti sadnú do kruhu.

Otázky k diskusii:

Ako sa vám páčila táto aktivita?

Je to v školách bežné, že sa vás pýtajú na to, čo sa vám páči, nepáči a čo by ste chceli zmeniť?

Ako ste sa cítili v pozícii keď ste nielen definovali problém, ale ste museli nájsť aj riešenie?

Keby ste mali podporu od vedenia školy a prostriedky na financovanie vašej myšlienky, zrealizovali by ste ju?

Záver:

V tomto školskom roku budete mať jedinečnú príležitosť zmeniť veci, ktoré sa vám v škole nepáčia, zlepšiť život v škole a byť súčasťou pozitívnych zmien vo vašej škole.

Vedenie školy vyhradilo "určitú sumu peňazí" (záleží to na možnostiach školy koľko to bude) na Školský participatívny rozpočet. Ak máte so spolužiakmi vo vašej triede alebo aj inej triede nápad, ktorý by ste chceli zrealizovať a zlepšiť tak vašu školu, zaregistrujte svoj nápad do "presný dátum" elektronickou prihláškou a pokúste sa práve vy získať grant na váš nápad. Svoju myšlienku môžete pretvoriť do uceleného projektu pomocou školenia zameraného na projektový manažment. Potom svoj projekt spropagujete a budete ho prezentovať pred komunitou školy tak, aby váš projekt získal čo najviac hlasov. Ak bude vo voľbách váš projekt úspešný, získate grant a môžete sa stať predstaviteľmi pozitívnych zmien vo vašej škole.

3.4. Informácie o Školskom participatívnom rozpočte v škole a motivácia študentov zapojiť sa do Školského participatívneho rozpočtu.

Jedným z prvých krokov je zamerať sa na širšiu školskú komunitu a poskytnúť informácie o Školskom participatívnom rozpočte. Tieto informácie by mali byť dostupné celej školskej komunite zahŕňajúc: študentov, učiteľov, nepedagogických zamestnancov, rodičov a aj širšiu školskú komunitu (absolventov, sponzorov, atď.). Informácie o Školskom participatívnom rozpočte by mali byť dostupné ešte predtým, ako sa rozhodnete začať so Školským participatívnym rozpočtom na škole. Potom je tiež dôležité informovať o Školskom participatívnom rozpočte, keďže len tak môžu študenti, učitelia, nepedagogickí zamestnanci a rodičia zistiť a byť si vedomí pozitívneho dopadu realizácie Školského participatívneho rozpočtu. Taktiež by malo byť vysvetlené, že sa na Školský participatívny rozpočet budú využiť peniaze z celkového rozpočtu školy, takže to znamená, že nebudú vyžadované žiadne extra poplatky a ani žiadne ďalšie výdaje pre školu.

3. 5. Príprava stanov týkajúcich sa Školského participatívneho rozpočtu

Jednou z úloh iniciatívnej skupiny Školského participatívneho rozpočtu je pripraviť stanovy a iné potrebné dokumenty týkajúce sa Školského participatívneho rozpočtu. Stanovy týkajúce sa Školského participatívneho

rozpočtu by mali byť vytvorené a odkomunikované v školskej komunite. Je skutočne dôležité zdôrazniť, že celá školská komunita sa môže k stanovám vyjadriť. Všetky návrhy školskej komunity súvisiace s dosahom realizovateľných aktivít a ako by sa mal Školský participatívny rozpočet realizovať by sa mali brať do úvahy.

Stanovy súvisiace so Školským participatívnym rozpočtom by mali medzi iným zahŕňať aj témy ako: dosah Školského participatívneho rozpočtu, spôsob jeho predstavenia, rozvrh Školského participatívneho rozpočtu, spôsob výberu projektov, hlasovanie, atď.

Tieto stanovy budú mať neskôr dopad na počet výherných projektov (závisí to od výšky Školského participatívneho rozpočtu, maximálna výška finančnej podpory na jeden projekt a typy projektov ktoré môžu byť podané). Môžete zvážiť aj nastavenie minimálnych a maximálnych nákladov na projekt v stanovách a zahrnúť tam aj pravidlo, že hlasovať môžu len študenti.

Ostatné potrebné dokumenty, ako napríklad: formulár na podanie projektu, propagačný materiál, hlasovacie dokumenty, výkazy, atď., týkajúce sa Školského participatívneho rozpočtu by mali byť tiež vytvorené iniciatívnou skupinou.

Všetky vytvorené dokumenty, spolu so Stanovami Školského participatívneho rozpočtu by mali byť schválené riaditeľom školy. Toto schválenie znamená, že Školský participatívny rozpočet použije časť celkového rozpočtu školy a riaditeľ s tým súhlasí.

Keďže tvorba stanov Školského participatívneho rozpočtu je demokratickým prístupom k rozhodovaniu, jedinou možnosťou, kedy by riaditeľ Školský participatívny rozpočet nemusel schváliť by bola situácia, keby jeho stanovy neboli v súlade so zákonom alebo školským poriadkom.

3. 6. Zber študentských nápadov a overenie v súlade so stanovami školského participatívneho rozpočtu.

V tomto kroku Školského participatívneho rozpočtu sa formujú projektové tímy, ideálne zastúpené študentmi, učiteľmi, príp. rodičmi. Neskôr sú tieto projektové tímy naďalej podporované dodatočnými školeniami. Projektové tímy by sa mali tiež zamerať na zlepšenie svojich zručností v projektovom manažmente, propagácii a verejnom vystupovaní.

Projektové tímy navrhnu nápad na projekt a neskôr odovzdajú svoje nápady na Školský participatívny rozpočet cez oficiálnu prihlášku. Projekty by mali byť zamerané na širšiu školskú komunitu a mali by mať pozitívny vplyv na školu a členov školskej komunity. Takéto projekty by mali zahŕňať vzdelávacie aktivity, kultúrne podujatia, kúpu nových zariadení a učebných pomôcok, atď. Projektové tímy môžu mať svoje vlastné nápady alebo môžu zozbierať potreby a vylepšenia v škole, navrhnuté širšou školskou komunitou. Projektové tímy si môžu vytvoriť dotazníky alebo urobiť na škole výskum a tak sa môžu rozhodnúť, ako chcú svoj projekt smerovať. Podľa stanov školského participatívneho rozpočtu by mala byť určená presná doba na podávanie projektových žiadostí

a iniciatívna skupina by mala za to prevziať zodpovednosť. Neskôr musí táto skupina skontrolovať tieto nápady a overiť ich so stanovami Školského participatívneho rozpočtu. Pri tomto kroku by mala iniciatívna skupina pripraviť zoznam schválených projektov a zoznam zamietnutých projektov spolu s informáciou prečo boli zamietnuté. Zoznam schválených projektov sa neskôr použije pri hlasovaní. Zoznam uschválených projektov alebo výherný projekt nemôže byť ďalej hodnotený riaditeľom z dôvodov ako napríklad nespokojnosť s výsledkami hlasovania a alebo projektom samotným. Verejné príslub, týkajúci sa takejto situácie, od riaditeľa by bol najlepší nápad.

3. 7. Školenia projektového manažmentu pre študentské tímy

Po zozbieraní nápadov je veľmi dôležité pozvať všetkých študentov, ktorí podali svoje návrhy na prvé spoločné stretnutie. Cieľom tohto stretnutia je porozprávať sa detailnejšie o ich nápadoch, skontrolovať, či tieto nápady skutočne vychádzajú z potrieb komunity a ak je to možné, spojiť podobné projekty dohromady. Všetky projekty, ktoré by potrebovali spraviť zásahy do infraštruktúry školy treba prekonzultovať s vedením školy.

Odporúčané minimum školení projektového manažmentu sú tri. Mali by byť vedené mládežníckym pracovníkom, učiteľom alebo externým expertom, ak to dovoľuje kapacita školy. Ak osoba, ktorá vedie školenia, vidí potrebu ďalších školení, môže pripraviť a viesť toľko, koľko je potrebných na to, aby boli študenti čo najlepšie pripravení.

Aby ste podporili študentskú motiváciu voči projektom a motivovali ich, aby robili niečo navyše, aby dosiahli svoj cieľ, odporúčame organizovať školenia poobede po vyučovaní. Na základe predošlých skúseností odporúčame dĺžku trvania jedného školenia v rozsahu jeden a pol hodiny. Ak však vedúci vidí, že niektoré časti školenia potrebujú viac času, je viac ako vítané prispôbiť si dĺžku i obsah školení podľa potrieb skupiny. Ak by boli školenia pre študentov zložité, každé jedno sa dá dokonca rozdeliť na dve časti a tak venovať jednému školeniu dvojnásobný čas. Toto by sa malo prispôbiť podľa potrieb skupiny a kapacity vedúceho školení a kapacity školy.

Tri základné školenia, ktoré odporúčame sú:

- 1.) Identifikácia problému, hlavný cieľ, prínos
- 2.) Činnosti, časová os, tím, zdroje
- 3.) Financie, účtovníctvo, výťahová prezentácia

Každé školenie by malo začať krátkym energizérom, aby sa študenti rozohriali a nastavili do proaktívneho módu. Prvé školenie by malo zahŕňať aj hru s menami a krátku prezentáciu projektov, aby sa študenti lepšie spoznali.

Príklady energizérov a hier s menami nájdete v prílohe č. 1 a č.3. Teraz sa pozrime na to, o čom by mali byť tri odporúčané školenia.

Všetky školenia sú založené na schéme šiestich otázok: Prečo? Čo? Kto? Kde?

Kedy? Ako? Túto schému nájdete v prílohe č.4 a študenti ju môžu krok za krokom vyplňať na každom školení.

1. Identifikácia problému, hlavný cieľ, prínos

Trvanie: 90 minút

Počet účastníkov na jednom školení: max. jedna trieda (približne 30 študentov)

Vedúci školení: 1 mládežnícky pracovník a/alebo jeden učiteľ

Rozmiestnenie triedy: tímy sedia na stoličkách okolo oddelených stolov

Príprava: pošlite pozvánku kontaktnej osobe z každého tímu, zadajte dátum a čas školenia (prispôbte to potrebám študentov, ak je to nutné), zarezervujte si triedu alebo nejaký iný priestor, skontrolujte, či má táto miestnosť všetko potrebné technické vybavenie, ktoré na školenie potrebujete, zaistite, aby ste mali najmenej jeden stôl pre každý tím a stoličku pre každého žiaka

Materiál: biela tabuľa a fixka/klasická tabuľa a krieda, flipchartové papiere, perá a fixky, farebné (dve rôzne farby) lepiace papieriky, 6 - otázková schéma vytlačená pre každý tím, príklad stromu problémov vytlačený pre každý tím

Opis aktivity:

1.) Identifikácia problému (15 minút)

- Otázky, ktoré treba zodpovedať zo 6 - otázkovej schémy - Prečo?/Čo? - Prečo sa zameriavam na tento problém? Aký je dôvod vypracovania tohto projektu? Aký problém týmto projektom vyriešim?

Po úvode a prezentácii všetkých nápadov, je čas začať pracovať na ich rozvoji. Každý tím dostane flipchartový papier a fixky. Majú 10 minút, aby porozmýšľali čo je dôvodom ich projektu a aký problém ním vyriešia. Neexistuje projekt bez problému. Ak sa bude projekt realizovať bez poriadneho dôvodu, nebude ani dostatočný záujem zo strany tímu či lokálnej komunity a tak nebude projekt udržateľný. Problém je kľúčový aspekt, ktorý prepája ľudí s cieľom vyriešiť ho. Motivácia na vyriešenie problému môže byť rôzna, ale cieľ je ten istý - vyriešiť problém. Títo ľudia sú práve tí, ktorí vytvorili projektový tím a začínajú budovať projekt. Toto musí byť zdôraznené a vysvetlené študentom. Vedúci by mal podporiť všetky tímy v procese identifikácie problému. Keď už všetky tímy majú problém identifikovaný, napíšu ho do prostriedku flipchartu. Potom každý tím prečíta svoj problém nahlas.

Príklad môžete nájsť v prílohe č. 11

2.) Hľadanie príčin problému (20 minút)

- Otázky, ktoré treba zodpovedať zo 6 - otázkovej schémy - Prečo? - Prečo sa toto deje? Aký je dôvod? Čo spôsobuje tento problém?

Každý tím dostane lepiace papieriky a perá. Rozmýšľajú o dôvodoch problému. Veľkou pomocou v tomto procese je pre nich pýtať sa otázky spomenuté vyššie a tiež predstavenie si svojho problému/situácie v realite. Každý dôvod, ktorý im príde na um, napíšu na osobitný lepiaci papierik. Mali by napísať 5 - 10 dôvodov. Potom ich jednoducho nalepia pod napísaný problém na svojom papieri.

3.) Usporiadanie dôvodov problému - vytváranie stromu problému/dôvody (korene stromu) (20 minút)

Teraz sa pozrite na všetky dôvody. Porozmýšľajte nad tým, čo ich spája. Nájdite tie, ktoré sú najkonkrétnejšie a tie ktoré sú všeobecné. Je medzi nimi nejaké

prepojenie, kde je jeden odvodený od iného? Ako spôsobuje jeden dôvod ďalší dôvod? Tento krok je zložitejší, pretože musíte usporiadať dôvody podľa toho ako sú prepojené a aký je medzi nimi vzťah.

Najprv identifikujte tie všeobecné. Tieto nalepte na spodok papiera. Potom rozmyšľajte, ako sú tie ostatné dôvody prepojené s týmito všeobecnými.

V našom prípade (v príklade v prílohe č. 12) sa pýtame:

Čo sa deje, keď dokonca ani dospelí spolu nekomunikujú? Čo sa deje, keď mladí ľudia nemajú odvahu spolu komunikovať? Aký je dôsledok toho, keď nemáme priestor na socializáciu?

Otázka znie: „Čo spôsobuje túto situáciu?“ Vždy je tu pravidlo, že začíname od všeobecnej otázky na spodku ku tým konkrétnym a tak prichádzame k definícii problému. Ak je tu viac dôvodov, ktoré sú spolu skombinované, tak ich jednoducho dáme na tú istú úroveň.

Keď máte strom hotový, musíte dokázať, či je vytvorený správne. Prečítajte ho podľa šípok. Podľa stromu v prílohe by to bolo:

Keďže dospelí nie sú v kontakte, spôsobuje to, že sa navzájom nezdravia. Chýba im odvaha nadviazať komunikáciu a to spôsobuje, že sa mladí ľudia navzájom nepoznajú.

Keďže sa mladí ľudia nepoznajú a nezdravia sa, všetci majú pocit, že nemajú spoločnú tému na rozhovor, tak sa teda nekontaktujú a nekomunikujú.

Keďže mladí ľudia nemajú priestor na socializáciu, väčšinu svojho voľného času trávajú vo vnútri. Keď k tomu pridáme fakt, že si musia robiť domáce úlohy a plniť povinnosti v domácnosti, spôsobuje to, že nemajú veľa možností vzájomne sa spoznávať. Keďže nemajú veľa príležitostí na spoznávanie, nepoznajú svoje záujmy, nekontaktujú sa a nekomunikujú medzi sebou.

Tento druh stromu by mal byť prehľadný a všetko by malo do seba logicky zapadať.

Ak toto neviete dosiahnuť, premýšľajte nad tým, či sú vaše dôvody dostatočne konkrétne a či ich máte dostatok.

Keď je váš strom hotový, vymeňte si ho s iným tímom na 3 – 5 minút a skontrolujte, či vášmu stromu rozumejú. Ak je niečo nezrozumiteľné, porozprávajte sa o tom s viacerými ľuďmi, ktorí sú s vaším problémom oboznámení. Môžu byť pre vás dobrým zdrojom informácií a poskytnú vám iný uhol pohľadu.

4) Identifikácia dôsledkov (15 minút)

- Otázky, ktoré treba zodpovedať zo 6 – otázkovej schémy – Čo? – Čo by sa stalo, keby tento problém ostal nevyriešený? Aké dôsledky by to mohlo mať?

Vďaka zodpovedaniu týchto otázok identifikujeme dôsledky nášho problému. Mali by sme byť schopní identifikovať aspoň 5 dôsledkov. Každý jeden napíšte na samostatný lepiaci papierik a prilepte ho na hornú časť flipchartu nad problém.

Tak isto ako dôvody, tak aj dôsledky musia byť logicky usporiadané. Tento krát však tie, ktoré sa priamo spájajú s problémom budú umiestnené priamo nad ním

a tie viac všeobecné sa roztriedia v smere najvrchnejšej časti flipchartového papiera.

V prílohe č. 4 nájdete príklad hotového stromu.

Kontrola sa môže vykonať rovnakým spôsobom ako pri dôvodoch. Jednoducho to začnete čítať podľa šípok. V tomto prípade napríklad takto:

Ak mladí ľudia nebudú spolu komunikovať, spôsobí to, že susedia nebudú spolu komunikovať, preto sa nikto o nikoho nestará a kvôli tomu je vyššie riziko vykrádania bytov. Ak sa ľudia vo svojom paneláku nebudú cítiť ako doma, vôbec sa nebudú zaujímať o svoju budovu a budova schátra. Ak ľudia nebudú spolu komunikovať, nebudú chcieť a ani vedieť ako jeden druhému pomôcť v ťažkých časoch.

5) Hlavný cieľ a čiastkové ciele (20 minút)

V tejto časti sa zastavíme, aby sme rozprávali o problémoch a negatívach a začali prichádzať s riešeniami. Budeme pokračovať s prácou na našom strome. Opäť budeme používať lepiace papieriky a perá. Všetky dôvody, dôsledky a taktiež hlavný problém zmeníme na pozitíva.

V prípade nášho príkladu to bude vypadáť ako v prílohe č. 15.

Keď máme toto hotové, je čas definovať si hlavný cieľ a potreby projektu.

Pozitívna variácia vášho hlavného problému sa stala jeho hlavným cieľom.

Všetky aktivity vášho projektu by sa mali vždy sústrediť na splnenie tohto cieľa.

Aby sme si identifikovali ciele, pozrime sa na naše pozitívne variácie dôvodov problému. Vyberte si z nich 2- 5, ktoré sú pre vás najskôr dosiahnuteľné, čo sa týka času, ľudí a financií, takisto kvality, zručností a vedomostí ľudí z vášho tímu.

Tieto dôvody sa stanú vašimi cieľmi. Keď sa rozhodujete, vždy sa držte dvoch pravidiel „Small is beautiful = menej je viac“ a „KISS - keep it simple stupid = v jednoduchosti je krása“. Vždy je lepšie sústrediť sa na menšie a možno ľahšie dosiahnuteľnejšie ciele. Tieto malé výhry budú posilnením pre celý tím a inšpirujú ho pre budúce projekty, ktoré môžu byť väčšie a dokonca môžu priniesť väčší úspech a zadosťučinenie.

V prípade nášho príkladu to bude vyzeráť ako v prílohe č. 16.

V prípade nášho príkladu hlavným cieľom bude nasledovné:

Hlavný cieľ – Mladí ľudia v našom paneláku sa budú kontaktovať a komunikovať medzi sebou.

Čiastkové ciele:

- vytvoriť možnosti pre mladých ľudí, aby sa mohli spoznať
- aby sme to dosiahli, mladí ľudia budú poznať svoje mená a záujmy
- otvoriť komunikáciu o záujmoch mladých ľudí

Ak chcete kontrolovať kvalitu svojich čiastkových cieľov, všetky musia byť "SMART" = ROZUMNÉ:

- S = Orientované na špecifickú skupinu/komunitu a oblasť (čo najmenej všeobecné ako sa dá)

- M = Merateľné – aby sme boli schopní odmerať pokrok a prínos nášho projektu
- A = Presné – dosiahnuteľné s ohľadom na kapacitu a zručností vášho tímu
- R = Realistické – vyjadrite, aké výsledky by boli reálne dosiahnuteľné s dostupnými prostriedkami
- T = Súvisiace s časom – špecifikujte, kedy by mohli byť výsledky dosiahnuté/ kedy bude váš cieľ splnený

Najdôležitejším aspektom čiastkových cieľov je, že musia byť na 100% dosiahnuteľné, uskutočniteľné a na konci projektu musia byť zrealizované. Ak vaše čiastkové ciele prejdú týmto testom, môžete sa sústrediť na hornú časť flipchartového papiera - dôsledky. Keď to teraz prečítame v pozitívnej verzii, znie to takto: „ Ak mladí ľudia v našom paneláku budú komunikovať, budú si pomáhať v ťažkých časoch a susedia sa budú poznať.“ Toto by šlo, však? A toto je presne rozdiel medzi čiastkovými cieľmi a potrebami.

Čo sú potreby nášho projektu? Sú to dôvody prečo budeme realizovať náš projekt. Na rozdiel od čiastkových cieľov, potreby nie sú 100% dosiahnuteľné. Sú to práve potreby, ktoré sa vďaka projektu zdokonalia, ale nebudú 100% vyriešené alebo naplnené. Napríklad, ak dosiahneme že sa ľudia budú vzájomne poznať, nezaručujeme, že si pomôžu v ťažkých časoch. Môžeme však túto situáciu zlepšiť a prispieť k naplneniu cieľa. Napríklad, ak váš projekt bude o čistení vodného prameňa v dedine, vaším cieľom bude vyčistiť prameň (to môže byť na 100% splnené), ale vašou potrebou bude zlepšenie životného prostredia (toto nebude 100% splnené vyčistením prameňa).

Hovorí sa, že ten kto rozumie rozdielu medzi potrebami a cieľom, ten je projektový expert. Prosím vás teda, dôkladne pracujte so svojim tímom, aby ste boli schopní identifikovať: čo idete robiť (cieľ, čiastkové ciele) a prečo to idete robiť (potreby).

6.) Návrh projektu (domáca úloha)

Teraz je čas na zhrnutie toho, čo sme vyvinuli počas prvého školenia. Vašou úlohou preto bude stretnúť sa s vaším tímom a zhrnúť všetky informácie, ktoré máte o vašom projekte (názov, hlavný cieľ, čiastkové ciele) do jedného dokumentu: Návrh projektu, ktorý nájdete v prílohe č. 18.

2. Aktivity, časová os, tím, zdroje

Trvanie: 90 minút

Počet účastníkov na jednom školení: max. jedna trieda (približne 30 študentov)

Vedúci školení: 1 mládežnícky pracovník a/alebo jeden učiteľ

Rozmiestnenie triedy: tímy sedia na stoličkách okolo oddelených stolov

Príprava: pošlite pozvánku kontaktnej osobe z každého tímu, zadajte dátum a čas školenia (prispôbte to potrebám študentov, ak je to nutné), zarezervujte si triedu alebo nejaký iný priestor, skontrolujte, či má táto miestnosť všetko potrebné technické vybavenie, ktoré na školenie potrebujete, zaistite, aby ste mali najmenej jeden stôl pre každý tím a stoličku pre každého žiaka; pripomeňte vedúcim študentských tímov domácu úlohu z predošlého workshopu (pomôžte im, ak je to nutné)

Materiál: biela tabuľa a fixka/klasická tabuľa a krieda, flipchartové papiere, perá a fixky, farebné (dve rôzne farby) lepiacich papierikov, vytlačené papiere „výťahová prezentácia“ pre všetky tímy, každý tím musí priniesť svoju 6 - otázkovú schému, strom problému a návrh projektu, ktorý začali vyplňať; vytlačené tabuľky aktivít (príprava + realizácia) pre každý tím

6 - otázková schéma, ktorá musí byť zodpovedaná: Čo? Ako? Kedy? Kto? Kde? Prečo?

Opis aktivity:

1.) Prezentácia domácich úloh pred ostatnými tímami (30 minút)

Každý tím prezentuje svoj strom problému a návrh projektu – názov, hlavný cieľ a čiastkové ciele.

Čas na prezentáciu môže byť dlhší v závislosti od počtu tímov. Každý tím by mal prezentovať maximálne 3 minúty. Po každej prezentácii, by mal byť priestor na spätnú väzbu a návrhy na vylepšenia od vedúceho skupiny a/alebo od študentov.

2.) Projektové aktivity (20 minút)

Otázky, ktoré treba zodpovedať zo 6 – otázkovej schémy: Čo? Ako?

Vychádzajúc z procesu vytvárania projektu, je už jasné, kto bude vaša cieľová skupina. Budú to všetci študenti školy, študenti so špecifickými potrebami, študenti a učitelia, alebo aj nejakí mladí ľudia z mesta? Nezabudnite si najprv určiť vašu cieľovú skupinu a potom začnite s tvorbou aktivít, aby ste boli schopní naplniť potreby tejto skupiny.

Aktivity sú zhrnutím všetkých krokov, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie hlavného cieľa projektu. Keď vysvetľujete aktivity, kladte dôraz na ich detailný opis spolu s prípravnou fázou.

Napíšte si ich do tabuliek, ktoré nájdete v prílohe č. 4 – stĺpec ČO?

3.) Časová os aktivít (10 minút)

Otázku, ktorú treba zodpovedať zo 6 – otázkovej schémy: Kedy?

Na tejto úrovni prípravy stačí, ak si naplánujete aspoň mesiac, v ktorom by mali aktivity začať. Avšak neskôr bude nutné naplánuvať každú aktivitu do detailu osobitne. Ak váš projekt bude realizovaný v krátkom časovom rozmedzí, môžete si naplánuvať aj denné aktivity s detailným hodinovým rozvrhom.

Zapíšte si to do tabuliek, ktoré nájdete v prílohe č. 4 – stĺpec KEDY?

4.) Štruktúra tímu (10 minút)

Otázku, ktorú treba zodpovedať zo 6 – otázkovej schémy: Kto?

Aby ste boli schopní určiť osoby zodpovedné za aktivity, musíte rozdeliť najprv úlohy a zodpovednosť vo svojom tíme. Existuje viacero spôsobov, ako to spraviť. Môžete si rozdeliť úlohy v tíme a vytvoriť štruktúru na ich základe – napríklad, vyberiete jedného projektového manažéra (kontrola a priebeh celého projektu), jeden komunikačný manažér (zodpovedný za vnútornú komunikáciu a propagáciu projektu), jeden finančný manažér (účtovníctvo, financie) a dvaja ľudia zodpovední za technické úlohy a praktickú pomoc (audio, video, zvuk, infraštruktúru, ...). Alebo môžete jednoducho spísať zoznam aktivít a prideliť každej osobe viac rôznych úloh a povinností podľa jeho/jej záujmu.

Zapíšte si to do tabuliek, ktoré nájdete v prílohe č. 4 – stĺpec KTO?

5.) Ľudské a materiálne zdroje (20 minút)

Keď máte zoznam všetkých aktivít, ktoré chcete zorganizovať v rámci vášho projektu, musíte porozmýšľať nad zdrojmi, ktoré k nim potrebujete. Zdroje môžu byť ľudské (členovia tímu, externí experti, externá technická podpora, atď.) a finančné (koľko peňazí potrebujete na jednotlivé aktivity).

Ľudské zdroje sme si vyhodnotili, keď sme premýšľali nad členmi tímu a ich kvalitách a podľa toho aj ich úlohy. Ľudské zdroje môžu byť aj iní ľudia, ktorých potrebujeme na dosiahnutie cieľa a čiastkových cieľov. Môžu to byť napríklad externí experti (vedci, rečníci, hudobníci, technici, atď.). Zvyčajne im potrebujete zaplatiť poplatok za ich služby. Niekedy sú ale ochotní poskytnúť svoje služby aj zadarmo a to hlavne vtedy, keď vedia, že sa jedná o študentský projekt.

Taktiež je veľmi dôležité premyslieť detailne, aký materiál budete na jednotlivé aktivity potrebovať. Keď plánujete aktivitu, musíte myslieť na každý detail, ktorý musíte zariadiť. Napríklad stoličky, stoly, data projektor, poháre, papiere alebo rôzne príslušenstvo ako klince, drevené časti, atď.

Najlepšie je si vytvoriť oddelenú tabuľku, ktorá bude obsahovať všetok materiál, prípadne aj externých expertov, ktorých budete na svoj projekt potrebovať. Môžete si aj označiť spôsob, akým to zabezpečíte (kúpiť, požičať, prenajať, dar, atď.).

Príkladnú tabuľku nájdete v prílohe č. 7.

Príklad vyplnenej tabuľky nájdete v prílohe č. 8.

6.) Príprava výťahovej prezentácie (domáca úloha)

Keď máte dobrú službu/produkt, ale neviete ho odprezentovať, nikdy ho nepredáte. Preto je kľúčom k vášmu úspechu vedieť, ako zhrnúť dokopy všetky potrebné informácie do krátkej a efektívnej prezentácie. Použijete ju nielen počas prezentácie projektu pred celou školou ale aj počas každodenných situácií,

keď budete musieť vysvetľovať o čom váš projekt je spolužiakom, priateľom, rodičom, učiteľom a ďalším ľuďom.

Najlepším spôsobom ako si predstaviť o čom je potrebné rozprávať pri prezentácii vášho projektu je "výťahová prezentácia".

Predstavte si, že ste vo výťahu a na jednom poschodí nastúpi Bill Gates. Potrebujete na svoj projekt 1 milión dolárov. Máte jednu minútu, kým príde výťah na prízemie a Bill Gates odíde. Ak budete schopný v jednej minúte prezentovať svoj projekt a zaujať ho, podporí váš projekt v celej sume 1 milión dolárov.

Pripravte si svoju výťahovú prezentáciu v tímoch a na ďalšom školení ju budete prezentovať.

Ak neviete, na čo sa vo svojej prezentácii zamerať, môžete použiť šablónu z prílohy č. 5.

Nezabudnite pridať informácie, ktoré ste rozvinuli v 6-otázkovej schéme a návrhu projektu.

3. Financie, účtovníctvo, rýchla prezentácia

Trvanie: 90 minút

Počet účastníkov na jednom školení: max. jedna trieda (približne 30 študentov)

Vedúci školení: 1 mládežnícky pracovník a/alebo jeden učiteľ

Rozmiestnenie triedy: tímy sedia na stoličkách okolo oddelených stolov

Príprava: pošlite pozvánku kontaktnej osobe z každého tímu, zadajte dátum a čas školenia (prispôbte to potrebám študentov, ak je to nutné), zarezervujte si triedu alebo nejaký iný priestor, skontrolujte, či má táto miestnosť všetko potrebné technické vybavenie, ktoré na školenie potrebujete, zaistite, aby ste mali najmenej jeden stôl pre každý tím a stoličku pre každého žiaka; pripomeňte vedúcim študentských tímov domácu úlohu z predošlého workshopu (pomôžte im, ak je to nutné)

Materiál: biela tabuľa a fixka/klasická tabuľa a krieda, flipchartové papiere, perá a fixky, farebné (dve rôzne farby) lepiacich papierikov, vytlačené papiere finančnej štruktúry pre všetky tímy, každý tím musí priniesť svoju 6 - otázkovú schému, strom problému a návrh projektu, ktorý začali vyplňať; vyplnené tabuľky aktivít (príprava + realizácia)

6 - otázková schéma, ktorá musí byť zodpovedaná: Ako? Čo?

Opis aktivity:

1.) Výťahová prezentácia (50 minút)

Školenie sa začne Výťahovou prezentáciou každého tímu. Všetky prezentácie sa môžu natáčať na kameru, aby mohli vidieť svoju prezentáciu z perspektívy diváka a aby mohli zaznamenať, čo treba vylepšiť.

Každý tím by mal prezentovať jednu minútu a potom by mal byť priestor na spätnú väzbu a návrhy na vylepšenia od vedúceho workshopu a ostatných tímov.

Spätná väzba môže byť zameraná na obsah prezentácie ale takisto aj na jej formu.

2.) Základná finančná štruktúra (20 minút)

V tejto časti budeme pracovať viac na finančnej štruktúre vášho projektu. Vytvoríme jednoduchú tabuľku s položkami a službami, ktoré potrebujete zakúpiť a rozdelíme ich do kategórií. Navrhované kategórie sú: materiál, externí experti, cestovné náklady, jedlo a občerstvenie, nájom. Môžete pridať ďalšie dôležité kategórie, alebo vymazať tie nepotrebné.

Cena položiek môže byť približná. Ceny si môžete nájsť na internete, alebo si urobiť dodatočný prieskum.

Príklad tejto jednoduchej finančnej štruktúry nájdete v prílohe č. 6.

3.) Účtovníctvo a vysvetlenie záverečnej správy projektu (10 minút)

Potom ako úspešne ukončíte projekt, ste povinní urobiť riadne zúčtovanie a napísať záverečnú správu projektu.

Účtovníctvo môže byť založené na vašej tabuľke finančnej štruktúry, ale musí byť dokladované relevantnými bločkami, faktúrami a inými potrebnými dokumentmi. Tieto dokumenty musia mať relevantný dátum, sumu a musí byť jasné, ktorý dokument k čomu patrí. Pred vyúčtovaním je dobré zísť za ekonómku školy na konzultáciu, aby ste vedeli dokumenty pripraviť tak, ako to škola zvyčajne robí.

Vaše vyúčtovanie musí byť uzavreté najneskôr do konca školského roka realizácie projektu.

Vyúčtovanie musí byť podložené záverečnou správou vášho projektu. Táto správa ukazuje, čo ste v projekte dosiahli, ako ste naplnili čiastkové ciele, čo prebehlo v poriadku a čo by bolo potrebné zmeniť a prečo.

Šablónu, ktorú môžete použiť na Záverečnú správu nájdete v prílohe č. 17.

4.) Ďalšie kroky, plán propagácie (10 minút)

V tejto fáze by ste mali byť pripravení propagovať svoj projekt na verejnosti.

Buďte kreatívni a snažte sa využiť kanály, ktoré sú používané najvyšším počtom ľudí školskej komunity.

Môžete použiť napríklad:

- Školskú FB stránku (články, status, fotky, video)
- Školský Instagram
- Článok v miestnych médiách
- Školský časopis
- Plagáty na chodbách, v triedach
- Ústna prezentácia
- Informačné panely

3.8. *Prezentácia študentských projektov pred celou školou a propagácia*

Počas tejto fázy budeme potrebovať viac priestoru. Miesta ako ihrisko, telocvičňa, divadelná sála, aula, knižnica, triedy, atď. sú vhodné priestory pre prezentáciu projektov Školského participatívneho rozpočtu. Pre tieto účely bude tento priestor možno potrebovať nejaký výnimočný dizajn. Napríklad školská knižnica sa môže stať kaviarňou, atď. a na toto môžu byť potrebné ďalšie zdroje. Prezentácia projektov a propagácia záleží na myšlienke samotnej a taktiež na spôsoboch prezentácie a propagácie tímov. Toto môžu byť napríklad: spoty v školskom rádiu/televízii, propagačné filmy na školskom YouTube kanály alebo iných sociálnych sieťach, informácie na školskej webstránke, plagáty a letáky v škole, atď. Takisto sa môžu využiť aj iné kreatívne podujatia ako flash moby a iné udalosti. V závislosti od nápadov projektových tímov, je možné, že budú potrebovať ďalšie zdroje a tu by si mali tímy pamätať, že nie všetky zdroje môžu byť poskytnuté školou.

Je dôležité určiť si presný čas na propagáciu, čo zvyčajne nie je dlhšie ako jeden mesiac. Na konci propagačnej doby sa môže uskutočniť školská udalosť, kde všetky tímy budú prezentovať svoj projekt pred celou školou. Forma prezentácie, nástroje a metódy, ktoré použijú je na nich. Pri tejto udalosti je dôležité určiť presný a rovnaký čas pre všetky tímy, zvyčajne je to maximálne 10 - 15 minút na každú prezentáciu. Je veľmi efektívne, keď túto udalosť moderuje, niekto kto na začiatku vysvetlí čo to vlastne Školský participatívny rozpočet je a predstaví každý tím. Taktiež je možné vytvoriť komisiu, ktorá by sa mohla skladať z riaditeľa školy, predstaviteľa školského manažmentu, zástupcu učiteľov a zástupcu študentov (napríklad prezident Žiackej školskej rady). Porota nemá právo vybrať projekt, ktorý bude podporený, ale majú právo komentovať a hodnotiť projekty a pýtať sa otázky ako prvý. Po tom ako porota položí svoje otázky, ktokoľvek z publika sa môže pýtať tiež. Na záver je dôležité oznámiť kedy sa uskutoční hlasovanie a ako bude hlasovanie za projekty prebiehať.

3.9. *Hlasovanie*

Keďže existuje viacero foriem ako môže hlasovanie Školského participatívneho rozpočtu prebiehať, môžu byť potrebné rôzne zdroje. Hlasovanie môže prebehnúť ako klasické voľby s hlasovacím lístkom a volebnými urnami, alebo modernejším spôsobom použitím napríklad internetovej platformy, volebných aplikácií alebo použitím školského e – systému. Mimo volebných nástrojov, budeme potrebovať aj miesto (ako na hlasovanie, tak aj na zráťanie hlasov). Hlasovanie môže prebiehať v jednej triede, kde bude umiestnená volebná urna, alebo mimo jedného miesta prechodom z triedy do triedy, takže mimo miesta vám bude treba zabezpečiť aj logistiku. V každej verzii hlasovania je potrebné zvoliť spôsob ako overiť hlasy. Ďalej potrebujete poskytnúť prístup k hlasovaniu

všetkým študentom. Je potrebné pripraviť hlasovacie lístky, formuláre na zráťanie hlasov, atď.

Hlasovanie musí byť anonymné, transparentné a férové. Tieto tri aspekty sú najdôležitejšie. Ak ste schopní zabezpečiť všetky tri tieto aspekty formou elektronického hlasovania, môžete použiť aj to. Ak nie, odporúčame použiť hlasovacie krabice a hlasovacie žetóny. Krabice môžu byť vyrobené napríklad zo starých kartónových krabíc, alebo ak to chcete urobiť priehľadné, môžu to byť plastové valce. Krabice alebo valce označíte názvom projektu a krátkym popisom. Žetóny sa môžu vyrobiť z tvrdého papiera, kartónu alebo plastu a mali by byť označené, ideálne oficiálnou pečiatkou školy, aby nebolo možné robiť falošné kópie. Každý študent a každý učiteľ by mal dostať jeden žetón, s ktorým môžu podporiť svojho favorita. Trvanie hlasovania by nemalo byť viac ako týždeň. Počas tejto doby majú študenti a učitelia kedykoľvek prístup k hlasovacím krabiciam a môžu hlasovať za projekt, ktorý sa im najviac páči.

Nakoniec, zodpovedná osoba (mládežnícky pracovník, predseda žiackej školskej rady, učiteľ) spočíta hlasy. Projekty s najvyšším počtom hlasom budú podporené a získajú finančný grant. Každá škola, ktorá zavádza Školský participatívny rozpočet sa môže rozhodnúť, koľko projektov z rozpočtu podporí. Ideálny počet sú tri alebo štyri projekty, aby škola nebola potom projektami zahltená a aby sa udržala súťaživosť.

Aby ste podporili súťaživosť a motivovali študentov, aby zvýšili svoju snahu počas propagačnej fázy, projekt s najvyšším počtom hlasom môže získať najvyššiu finančnú podporu a projekt s najnižším počtom hlasom zase najnižšiu. Rozdiel medzi grantom, o ktorý žiadali a potrebovali a grantom, ktorý získajú (v prípade projektov s nižším počtom hlasov) si môžu zabezpečiť z iných zdrojov (súkromné firmy, malé mestské granty, materiálne dary, atď.) a tak nadobudnúť aj užitočné zručnosti v získavaní finančných prostriedkov.

Samozrejme, ak sa vám zdá lepšie podporiť každý výherný projekt rovnakou čiastkou, poskytnite im rovnaký grant.

3. 11. Podpora pre výhercov

Potom ako tímy získajú grant, odporúčame zorganizovať dodatočné školenie s dobrovoľnou účasťou. Toto školenie bude užitočné pre tých, ktorí potrebujú pomoc pri prvých krokoch v realizácii svojho projektu a s organizovaním detailov prvých aktivít.

Ideálnou formou tohto školenia sú individuálne konzultácie so spätnou väzbou od ostatných projektových tímov.

Projektové tímy si môžu pripraviť návrhy prvých krokov vo svojom projekte, prezentovať ich pred vedúcim a ostatnými tímami. Potom vedúci komentuje a radí a na konci môžu komentovať a dávať návrhy aj účastníci z ostatných projektových tímov.

3. 12. Realizácia projektov

V tejto fáze bude opäť potrebné, aby boli poskytnuté priestory školy pre tímy pracujúce na realizácii ich projektu. Základom by mala byť minimálne jedna miestnosť s lavicami, stoličkami, prístupom k počítaču/laptopu, tlačiarňu, skeneru. Zvyčajne realizácia projektu vyžaduje: interaktívnu tabuľu, projektor, flipchartové papiere, zvukovú aparatúru, atď. Tieto zdroje nemusia byť obsahom projektu, takže musia byť použité projektovými tímami ako nástroje na dosiahnutie ich projektových cieľov. V tomto prípade by zdroje mali byť poskytnuté školou, alebo by mali byť získané od iných ľudí/inštitúcií projektovým tímom alebo možno prenajaté s využitím peňazí zo Školského participatívneho rozpočtu.

Realizácia projektov môže začať hneď potom, ako tímu dostanú grant., ideálne najneskôr v termíne, ktorý si určili v návrhu svojho projektu. Projekty by sa mali zrealizovať do konca príslušného školského roka.

Veľmi dôležitý aspekt, ktorý by mal byť vždy zahrnutý do procesu realizácie je zapojenie školskej komunity. Študenti z tímov by mali skúsiť zapojiť do procesu realizácie svojich spolužiakov, rodičov, vedenie školy a učiteľov. Naučí ich to spolupráci, posilní vzťahy v komunite a pomôže vybudovať zmysel spolupatričnosti medzi študentmi, učiteľmi alebo inými zapojenými skupinami.

3. 13. Projektové účtovníctvo a záverečná správa

Po realizácii projektu musí byť všetko uzavreté vyúčtovaním a záverečnou správou. Účtovníctvo je tabuľka, kde si študenti budú zapisovať všetky svoje výdavky a doložia to dokladom. Všetky doklady musia byť naskenované (aby sa predĺžila ich životnosť) a pripísané ku konkrétnemu výdavku. Účtovníctvo by malo byť duplicitne kontrolované. Prvú kontrolu vykoná vedúci skupiny a druhú školská ekonómka.

Ako sme už spomenuli v predošlých častiach, všetky výdavky bez dokladu, musia byť vrátené škole.

Projektová správa je pre školu veľmi dôležitým nástrojom na zhrnutie všetkých projektov, ich výsledkov, na porovnanie projektového plánu a reality, učenie sa z vlastných chýb a posilnenie z vlastného úspechu. Projektová správa rekapituluje chod projektu, aktivity, zapojenie lokálnej komunity, porovnáva realitu s plánom, odporúča budúce projekty. Dokument na projektovú správu nájdete v prílohe č. 16.

4 Príklady Školského participatívneho rozpočtu a realizácia študentských projektov v partnerských krajinách

4.1. Príklad z Poľska

Projekt „Škola účasti“ rozvinul partnerstvo medzi Centrom spoločenských aktivít CRIS (Poľsko), Vzdelávacou asociáciou cez Internet (Poľsko) a desiatimi vyššími strednými školami z miest Rybnik a Kielce v Poľsku a je to príklad Školského participatívneho rozpočtu v Poľsku. Tento projekt zahŕňal testovanie mechanizmu participatívneho rozpočtu ako formu študentskej účasti na rozhodovaní o školských výdavkoch. Všetky vyššie stredné školy z Rybnika a Kielca mohli požiadať o účasť na tomto projekte. 10 vyšších stredných škôl z Rybnika a Kielca vybraných do projektu prezentovalo návrhy spôsobov na realizáciu participatívneho rozpočtu. Študenti z vybraných škôl mohli podať návrhy na iniciatívy, ktorým verili, že budú najlepšie slúžiť rozvoju ich školy. Tieto iniciatívy mohli byť vzdelávacie aktivity, kultúrne podujatia, zakúpenie vzdelávacieho materiálu, atď. Nápady vytvorili projektové tímy zložené zo študentov, učiteľov a rodičov. Najzaujímavejšie a najcennejšie nápady boli vybraté počas dohody a všeobecného uznesení medzi učiteľským kolektívom, rodičmi a študentmi. Študenti vybrali vo voľbách nápady, ktoré boli podporené. Každá zúčastnená škola dostala 20000 PLN navyše na vybrané projekty⁷.

Jeden z výherných projektov na II Liceum Ogólnokształcące im. Jana Śniadeckiego v Kielcach bol projekt nazvaný „Školská oddychová miestnosť“. Myšlienka projektu bola podaná a realizovaná dvomi učiteľmi a tromi študentmi. Projekt bol cielený na poskytnutie priestoru, ktorý by slúžil celej komunite školy. Projektový tím pripravil miesto so sedením, stolmi, kvetmi a dekoráciou na stene. Priestor sa využíva napríklad pre študentov, ktorý potrebujú bezpečné a pohodlné miesto, kým čakajú na hodiny alebo po vyučovaní⁸.

Ďalší výherný projekt, ktorý môže byť dobrým príkladom, je projekt z IV Liceum Ogólnokształcące im. Hanki Sawickiej v Kielcach, kde sa študenti rozhodli, že potrebujú viac športového náčinia v telocvični⁹.

Taktiež spomenieme príklad z VII Liceum Ogólnokształcące im. Józefa Piłsudskiego v Kielcach, kde jedným z výherných projektov bola iniciatíva zlepšiť

⁷Evaluation of legislation, policy and practice on child participation in the European Union (EU). Country Report: Poland (2015), European Commission, p. 83-84
http://publications.europa.eu/resource/cellar/b9f319a6-93d4-4f30-8536-aa5a59317289.0001.01/DOC_1

⁸<http://www.szkolapartycypacji.pl/pomysly/kielce/10>, access 02.05.2018

⁹<http://www.szkolapartycypacji.pl/pomysly/kielce/12>, access 02.05.2018

dochádzku študentov na hodinách. Trieda s najlepšou dochádzkou získala cenu vo forme školského výletu¹⁰.

Posledným príkladom z projektu „Škola účasti“ je fotografická trieda v Zespole Szkol Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach, keďže má táto škola vo svojom profile aj výučbu spojenú s médiami a reklamou¹¹.

4.2. Príklad zo Slovenska

Na Slovensku sa implementovala metodológia Školského participatívneho rozpočtu na Evanjelickom gymnáziu od septembra 2017. Rozpočet určený vedením školy bol 1000€. Vďaka workshopom vedeným v triedach v predošlom školskom roku, boli študenti schopní identifikovať niektoré problémy, ktoré potrebovali byť v škole vyriešené. Aby sa študenti viac zapojili do života školy a aby sa vybudoval v nich silnejší zmysel spolupatričnosti, boli motivovaní vytvoriť svoje vlastné projekty, ktoré by na školu priniesli pozitívne zmeny. Peniaze pridelené na podporu projektov pochádzali z novo vytvoreného Školského participatívneho rozpočtu. V prvej fáze študenti podali 13 perfektných nápadov na vylepšenia svojej školy. Aby boli schopní premeniť tieto nápady na projekt, zorganizovali sme 4 tematické školenia (rozvoj projektového plánu, finančná štruktúra, marketing a prezentácia na verejnosti). 6 tímov postúpilo do finálnej fázy - prezentácia projektov a hlasovanie za projekty – z ktorých 4 projekty boli podporené. Študenti propagovali svoje nápady prostredníctvom internetu a tiež na verejnej prezentácii pred celou školou a medzinárodnými projektovými partnermi. Po tejto prezentácii dostal každý učiteľ a každý študent jeden hlasovací lístok, ktorým mohli podporiť svojho favorita. Projekt s najvyšším počtom hlasov bol EVGx – študentská konferencia, ktorej cieľom je inšpirovať študentov k ďalšiemu vzdelaniu a seba rozvoju skutočnými príkladmi zo života inšpiratívnych ľudí – spíkrov. Druhý projekt je Školský dvor – cieľom bolo podporiť lepšie a efektívnejšie využitie školského dvora rekonštrukciou a jeho rozvojom. Tretí projekt R.U.B.I.S.H rieši otázku životného prostredia – cieľom bolo zvýšiť povedomie o environmentálnych problémoch a motivovať študentov, aby aktívne tento problém riešili. Štvrtý podporený projekt bol Karneval – cieľom bolo vytvoriť zábavnú udalosť, ktorá by posilnila vzťahy medzi ľuďmi, školského ducha a mohla by sa stať novou príjemnou tradíciou. Študenti zorganizovali EVGx v apríli. Pozvali 6 inšpiratívnych spíkrov z odvetvia IT, techniky, jazykov, medzinárodných projektov a seba rozvojových programov. Na konferencii bola prítomná celá komunita školy. Celá konferencia bola zorganizovaná, vedená a moderovaná študentmi. Podarilo sa im dokonca pozvať aj lokálne noviny a regionálnu televíziu. Spätná väzba od spolužiakov a vedenia školy bola viac ako dobrá a zdá sa, že EVGx sa stane novou tradíciou na škole.

¹⁰<http://www.szkolapartycypacji.pl/pomysly/kielce/11>, access 02.05.2018

¹¹<http://www.szkolapartycypacji.pl/pomysly/kielce/13>, access 02.05.2018

Karneval bol organizovaný v apríli. Zúčastnilo sa viac ako 50 študentov a učiteľov v krásnych kostýmoch. Výťažok zo vstupného sa karnevalový tím rozhodol venovať charite. Vďaka tomuto podujatiu mali študenti šancu spoznať sa v inom prostredí a vzniklo mnoho nových priateľstiev. Študenti z tohto tímu tiež plánujú túto akciu zopakovať, ale pravdepodobne v inom období školského roka.

Projekt R.U.B.I.S.H. začal v apríli ekologickými školeniami v škole, ktoré boli vedené externými expertmi. Ďalej pokračoval súťažou v zbere smetí v meste. Poslednou fázou tohto projektu bolo zavedenie odpadkových košov na separovaný odpad s informačnými panelmi do každej triedy.

Projekt Školský dvor začal v máji, keď študenti vytvorili nové lavičky z paliet, ktoré doplnili novými vankúšmi a zakomponovali ich do nového záhradného altánku. Nový školský dvor oslávili školským piknikom a sladkou prestávkou, ktorý opäť spojil celú komunitu školy.

4.3. Príklad z Portugalska

Nezisková organizácia YUPI organizovala projekt s použitím metodológie Školského participatívneho rozpočtu pod hlavičkou projektu „Škola aktívnych občanov“. Pred dvomi školskými rokmi portugalská vláda, ministerstvo školstva, spustilo iniciatívu Školského participatívneho rozpočtu vo všetkých štátnych školách pridelením peňazí podľa počtu žiakov na škole (1€ na žiaka, minimálne 500€ na školu). Mimo toho, sa mestské zastupiteľstvo vo Vila Nova de Famalicão rozhodlo túto sumu zdvojnásobiť. Vďaka partnerstvu YUPI s miestnou školou (EBI de Gondifelos) v projekte „Škola aktívnych občanov“, YUPI propagovala zvýšenie povedomia ohľadne Školského participatívneho rozpočtu, podporila rozvoj študentských nápadov a podporila proces rozhodovania. V praxi Školský participatívny rozpočet prebiehal ako demokratický proces, kde v prvom ročníku hlasovali všetci študenti a v druhom ročníku len študenti 7. – 9. triedy. Proces prešiel rôznymi fázami. Najprv mali študenti čas, aby pripravili a podali svoje návrhy, potom prebehla analýza, či sa vyskytli podobné nápady, ktoré by sa dali spojiť, ďalej to bol proces hlasovania a nakoniec realizácia výherného nápadu (do konca kalendárneho roka).

Ďalší podobný projekt bol Mládežnícky participatívny rozpočet. V priebehu rokov 2012 a 2013, YUPI spolu s mestským zastupiteľstvom Vila Nova de Famalicão, Oddelenie mládeže, začali s propagáciou prvej edície Mládežníckeho participatívneho rozpočtu. Realizácia tohto projektu prebehla v piatich krokoch: Prvý - „Čo by ste urobili pre svoje mesto s 5000€?“, kde mládež premýšľala a uvedomovala si participatívny proces; Druhý - „Kde má tento nápad potenciál?“, tu prebiehal prvotný výber nápadov, boli zoskupené podľa toho ako by nápady zasiahli mesto; Tretí - „Z nápadu ku skutočnému projektu.“, kde bolo uskutočnených niekoľko školení pre mladých, ktorí sa najviac zaujíмали a rozpracovali 14 finálnych nápadov; Štvrtý - „Všetci občania Famalicão boli informovaní a pozvaní zahlasovať a rozhodnúť, ktorá myšlienka sa zrealizuje.“,

tri nápady s najvyšším počtom hlasov sa zrealizovali; Piaty - verejná ceremónia, kde boli vyhlásené výherné nápady, prebehla organizácia realizácie a bola vyslovená vďaka a gratulácia všetkým zúčastneným.

5 Príklady iných participatívnych nástrojov a projektov z partnerských krajín

5.1. Príklad z Poľska

Dobрым príkladom iných participatívnych nástrojov a projektov, ktoré obsahujú tieto nástroje je spoločenský revitalizačný projekt „Revitalizácia Gdynského okresu Chylona“. Gdynia je mesto na severe Poľska, na južnom pobreží Baltického mora. Chylonia je najväčší okres. V tomto okrese sa nachádzajú staré bytovky a sociálne byty obývané ľuďmi, ktorí prišli o svoj majetok kvôli vysťahovaniu. Nedostatok infraštruktúry a takmer žiadne mestské investície, takisto ako aj biedne vzťahy medzi obyvateľmi okresu, vytvorili tomuto miestu zlý profil.

V roku 2007 mestský úrad v spolupráci s políciou, úradom práce a rodiny a inými relevantnými inštitúciami začali spisovať problémy ako sú miera nezamestnanosti v okrese, infraštruktúra ciest, veľkosť a stav bytov, atď. v každom meste okresu. Mesto Gdynia bolo najproblémovnejšie z celého okresu.

Toto bolo spúšťačom projektu revitalizácie v roku 2008. Rozhodlo sa, že všetky rozhodnutia budú uznesené spolu s obyvateľmi okresu použitím rôznych participatívnych nástrojov. Takto si každý obyvateľ mohol vyjadriť svoj názor o potrebách investícií v okrese. Základnou výzvou revitalizačného projektu bolo prekonanie nedôvery obyvateľov v možnosť zmeny a posilniť dôveru voči dobrých zámerov mestského zastupiteľstva.

Realizácia revitalizačného programu bola rozdelená na dve hlavné fázy. Prvá bola zmena spoločenských vzťahov medzi obyvateľmi okresu a postavenie ich identity v komunite, čo malo viesť k ich vlastnej iniciatíve. Druhá fáza bola realizácia rozvoju projektu, komplexná modernizácia (zlepšenie stavu ciest, opravy budov, rekonštrukcia parkovacích miest, parkov, námestí a výmena kanalizácie) a pozitívna zmena vzhľadu okresu.

Takéto participatívne nástroje boli použité v tomto procese: diagnostika potenciálu okresu skrz prieskumy, kooperačné fórum pre rôzne inštitúcie, umožnenie riešení špecifických problémov okresu spoločne; pracovné skupiny, v ktorých mohol byť každý problém popísaný najangažovanejšími ľuďmi; konzultačné stretnutia zaoberajúce sa jednotlivými investíciami s účasťou architektov, monitorovanie a hodnotenie.

Tento projekt je veľkým úspechom medzi ostatnými, kvôli posilneniu obyvateľstva s použitím participatívnych nástrojov¹².

5.2. Príklad zo Slovenska

Národný projekt KomPrax – Kompetencie pre prax, je realizovaný IUVENTou – Slovenský inštitút mládeže¹³ – od 3.1.2011 je cieľom inštitútu propagácia kvalitnej práce s mládežou pomocou neformálneho vzdelávania. Neformálne učenie dopĺňa formálne vzdelávanie, ktoré prebieha súčasne s formálnym vzdelávaním a venuje sa hlavne rozvoju zručností, schopností a postojov. Projekt KOMPrax bol podporený Európskym sociálnym fondom v hodnote 6,860,956.28€. Cieľom projektu bolo umožniť mladým ľuďom nadobudnúť kompetencie, ktoré im nie sú poskytnuté v školskom prostredí a sú pre nich potrebné, ak chcú byť úspešní na trhu práce a v odbore mládežníckej práce. Súčasťou projektu je vytváranie partnerstiev so zamestnávateľmi a inštitúciami formálneho vzdelávania, ktoré tvoria platformu na spoluprácu medzi organizáciami a inštitúciami, aby pomohli rozpoznať benefity neformálnej mládežníckej práce. Projektové aktivity sú rozdelené do dvoch hlavných častí, ktoré sa vzájomne podporujú a vytvárajú logický celok. Na jednej strane aktivity mierené na vzdelanie (napríklad získavanie a posilňovanie kompetencií) mladých ľudí tak ako aj tých, ktorí s nimi pracujú. Vzdelávanie je akreditované Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej Republiky a skladá sa z najmenej dvoch víkendových školení. Takisto zahŕňajú prípravu, realizáciu a hodnotenie malých projektov v čase medzi školeniami. Na realizáciu malého projektu, dostal každý účastník príspevok do výšky 200€. Malý projekt je teda nástrojom vďaka ktorému mladí ľudia získajú a overia si svoje kompetencie v komunikácii, prezentácii, tímovej práci, finančnej gramotnosti, projektovom myslení, atď. Na druhej strane, sú to aktivity mierené na podporu neformálneho vzdelávania a na prácu s mládežou. Aktivity sú zamerané na zástupcov zamestnávateľov, inštitúcie formálneho vzdelávania, tak ako aj na samotnú mládež. Mládež získava argumenty, prečo je potrebné zapojiť sa do neformálneho učenia sa a čo to prinesie ich osobnému a profesionálnemu životu. Zástupcovia zamestnávateľov a inštitúcie formálneho vzdelávania majú možnosť naučiť sa princípy neformálneho vzdelávania a takisto spôsoby, ako z neho môžu ťažiť. Projekt spája obe strany aktivít cez prístupnú databázu žiakov s popisom stupňa kompetencií, ktoré získali účasťou na vzdelávacom projekte. Účastníci sami určia, kto túto informáciu sprístupní a kto bude nadobudnuté kompetencie prezentovať. Zamestnávatelia a inštitúcie formálneho vzdelávania preto získajú jednoduchý nástroj na overenie, aké kompetencie mladý človek získal.

¹²<http://partycypacjaobywatelska.pl/strefa-wiedzy/przyklady-dzialan/przestrzen-publiczna/rewitalizacja-gdynskiej-chyloni-2/>, access 02.05.2018

¹³<https://www.iuventa.sk/sk/KomPrax/O-narodnom-projekte.alej>, access 26.06.2018

5.2. Príklad z Portugalska

V Portugalsku bol veľmi inšpiratívnym projektom s participatívnym prístupom zamoreným na podnikanie projekt „Podnikateľské nápady pre naše mesto“. V kontexte Európskeho projektu „Play demo“, ktorý bol propagovaný YUPI. Jednou z iniciatív bolo „Podnikateľské nápady pre naše mesto“, ktorá sa konala v spolupráci s Podnikateľskou asociáciou vo Famalicão a Oddelením mládeže na mestskom zastupiteľstve. Pozostávalo to zo súťaže prístupnej každému mladému človeku vo Famalicão, ktorý mohol predniesť myšlienku, ktorou by zlepšil situáciu v meste zo svojej vlastnej perspektívy, ktoré potom posúdila porota a vybrala tri výherné nápady. YUPI následne podporila v realizácii všetky tri výherné nápady.

Ďalším inšpiratívnym projektom sú "Workshopy sociálnej inovácie". Táto iniciatíva bola propagovaná ako súčasť skupiny, ktorá vznikla z vládneho programu, ktorý mieril na propagáciu spoločenského rozvoja na lokálnej úrovni. Vznikla z piatich stretnutí so školskou triedou, zameraných na potreby inštitúcie a návrhov ich riešenia. Počas týchto piatich hodín s využitím neformálnej metodológie, boli pre študentov zorganizované teambuildingové aktivity, študijné návštevy vybraných inštitúcií a prezentácie problému, rozvoj možných riešení a finálna prezentácia zástupcom inštitúcií. Tento cyklus sedení bol uskutočnený v niekoľkých školách vo Vila Nova de Famalicão.

Inšpiratívnym projektom z oblasti sociálneho podnikania je „Laboratórium sociálnej premeny podnikania“. Iniciatíva sa skladala z dvoch fáz, rozvinutých do partnerstiev s Famalicão Made In (miestna verejná skupina na podporu podnikania) v kontexte medzinárodného projektu „E3“. Prvá fáza bola neformálne verejné stretnutie s medzinárodnými podnikateľmi, ktorí prezentovali a debatovali o dobrých príkladoch a sociálnom podnikaní. Druhá fáza bol školiaci program pre skupinu asi 20 angažovaných mladých ľudí, čo zahŕňalo detailnejšiu štruktúru sociálneho podnikania, úvod do obchodných rozvojových nástrojov ako Canvas, Business Plan, atď., dizajn a rozvoj obchodného nápadu a nakoniec výťahovú prezentáciu všetkých nápadov pred radou miestnych v sociálnom a ekonomickom kontexte.

S cieľom podporiť mládežnícke iniciatívy v meste, zorganizovalo YUPI projekt s názvom „Mikrofinancovanie lokálnych mládežníckych iniciatív“. Začalo sa to jednotlivými strebnutiami na školách propagovaním tejto iniciatívy a motiváciou mládeže, aby premýšľali nad svojou komunitou a navrhli činnosti, ktoré by zlepšili lokálny rozvoj a životnú úroveň. Tí ktorí boli zanítení sa zapísali na školenie pre rozvoj nápadov a projektové plánovanie. Vypracované projekty na tomto školení, s rozpočtom 300€ na každý z nich, mohli byť realizované za podpory mentora z YUPI, ktorý im pomohol v procese implementácie.

6 Príklady dobrej praxe Školského participatívneho rozpočtu v iných krajinách

Dobрым príkladom Školského participatívneho rozpočtu je Stredoškolský participatívny rozpočet v Poitou-Charentes, región Francúzska. Región Poitou-Charentes sa nachádza na západe Francúzska je jedným z najvidieckejších regiónov Francúzska. V januári 2005 región Poitou-Charentes vytvoril prvý Stredoškolský participatívny rozpočet vo Francúzsku, v ktorom bolo zahrnutých 39 štátnych škôl z regiónu.

Každý študent, rodič, učiteľ a zamestnanec bol pozvaný na rozhovor o projektoch, ktoré považovali za tie, ktoré by mohli byť realizované zo Školského participatívneho rozpočtu. Celkový rozpočet na tento projekt bol 10 miliónov €, čo predstavuje 10% regionálneho rozpočtu pre všetky stredné školy. V priebehu piatich rokov Školský participatívny rozpočet podporil a realizoval takmer 1400 projektov, ktoré boli priamo navrhnuté a bolo o nich rozhodnuté samotnými účastníkmi¹⁴.

Ďalším dobrým príkladom v Školskom participatívnom rozpočte je pravdepodobne prvý prípad, kedy americkí stredoškolskí študenti použili proces participatívneho rozpočtu. Bolo to v školskom roku 2013/2014 a udialo sa to v štátnej bio - vedeckej strednej škole vo Phoenixe. Práca začala z návrhom procesu samotného. Každý ročník si zvolil štyroch zástupcov do riadiacej komisie. Komisia (skladajúca sa zo 16 študentov) vytvorila pravidlá Školského participatívneho rozpočtu a vyzvala študentov o podanie svojich návrhov. V prvom školskom roku vytvorilo tímy 45 študentov a podali 30 projektových návrhov. V ďalšej fáze riadiaca komisia vytvorila zoznam 18 projektov s tým, že eliminovala neúplné projekty. Neskôr študenti vyvesili plagáty do školského bufetu s popisom vybraných projektov a ich celkovým rozpočtom. V záverečnom hlasovaní boli vybrané a potom zrealizované tri projekty. Prvým bola nástenka udržiavateľného vzdelávania na školskom dvore, druhým bol farebný atrament do 3D tlačiarne poskladané študentmi a tretím bola kúpa adaptérov na kamery do školských mikroskopov¹⁵.

Po prvom pilotnom Školskom participatívnom rozpočte na Bio – vedeckej strednej škole vo Phoenixe, pokračovali s touto tradíciou aj v ďalších školských rokoch. V roku 2016 začali ale Phoenixské školy znovu písať dejiny. Union High School District vo Phoenixe vytvoril prvý Školský participatívny rozpočet v USA s použitím celoštátnych fondov. Najprv zahrnuli päť štátnych škôl a majú v úmysle rozšíriť ho do celého regiónu¹⁶.

¹⁴<http://time.com/3740510/phoenix-budgeting-experiment/>, access 02.05.2018

¹⁵<http://time.com/3740510/phoenix-budgeting-experiment/>, access 02.05.2018

¹⁶<https://www.participatorybudgeting.org/phoenix-schools-are-making-history-again-with-pb/>, access 02.05.2018

Prílohy

Príloha č. 1

Energizéry

Počas školských aktivít v rámci Školského participatívneho rozpočtu, ako napríklad školenia ku participatívne rozpočtu a školenia projektového manažmentu, napriek práci v skupinách, odporúčame použiť niektoré energizujúce cvičenia.

Učenie vo veľmi interaktívnej a neformálnej podobe zahŕňa z času na čas aj fyzickú stimuláciu, aby sa študenti cítili čerství, odpočinutí a pripravení stráviť nejaký čas na jednom mieste. Interaktívne energizéry môžu na začiatku pre účastníkov vyzerat' „hlúpo“, ale po zahratí a určení nejakých súťažných pravidiel sa stanú zábavnými cvičeniami, ktoré nielen prečistia ich myseľ ale ich aj motivujú sa dlhšie sústrediť.

Tu je niekoľko príkladov energizérov, ktoré môžete použiť (prosím použite zdroje web stránok spomenutých pod čiarou pre viac cvičení):

Bzzz Kruh¹⁷ – ľudia sa postavia do kruhu a začnú počítať tak, že začnú od čísla 1 do napr. 100 (cieľ). Pri každom čísle, v ktorom je číslo 4 alebo sa dá násobiť číslom 4, osoba ktorá je na rade musí namiesto čísla povedať Bzzzz (1, 2, 3, Bzzzz, 5, 6, 7, Bzzz...). Slovo Bzzz môže byť nahradené slovom „rozpočet“ alebo „projekt“ atď. Toto je perfektný príklad ako sa dajú robiť dve veci naraz. (ideálne cvičenie na 10 minút).

Neodpovedaj¹⁸ – ľudia stoja v kruhu a pýtajú sa otázky. Človek vľavo musí odpovedať na otázku tak nápadito ako sa len dá. (Ideálne cvičenie na 10 minút).

Kto si?¹⁹ – vyberte jedného dobrovoľníka, ktorý pôjde za dvere. Kým je osoba vonku, zvyšok skupiny sa dohodne na zamestnaní pre človeka za dverami. (môže to byť šofér autobusu, baník, ...). Keď sa študent vráti späť do triedy, skupina musí zahrat' toto povolanie tak, aby to bol študent schopný uhádnuť. (cvičenie na 15 minút).

¹⁷<https://www.bookwidgets.com/blog/2016/10/15-fun-classroom-energizers-for-students>, access 02.05.2018

¹⁸<https://www.bookwidgets.com/blog/2016/10/15-fun-classroom-energizers-for-students>, access 02.05.2018

¹⁹<https://www.slideshare.net/vickthorr/100-energizers>, access 02.05.2018

Spoločná zem²⁰ – rozdeľte žiakov do skupín po 4 – 6 osôb. Každá skupina má 5 – 10 minút, aby spísali všetko čo majú spoločné. Keď čas vyprší, zástupca každej skupiny prečíta zoznam spoločných vecí. (cvičenie na 10 minút).

Ulov príbeh²¹ – budete potrebovať loptičku a ľudí stojacich v kruhu. Začnete príbeh takto: „Našťastie, škola sa rozhodla začať so Školským participatívnym rozpočtom...“, hodte loptičku d'alšej osobe, ktorá musí v príbehu pokračovať. Ďalšia osoba musí pridať vetu s tým, že zmení charakter príbehu. „Nanešťastie nebolo dostatok peňazí“ a ďalšia osoba pokračuje: „Našťastie to bolo dosť na tie najzaujímavejšie nápady.“ (cvičenie na 10 minút).

Príloha č.2

Nástroje na hodnotenie

Najdôležitejší moment každého školenia alebo hodiny by malo byť hodnotenie, ktoré pomáha účastníkom rozmýšľať nad tým, čo sa naučili zo skúseností a rozvinúť spôsob vyučovania v budúcnosti tak, aby bol viac udržateľný podľa predstáv skupiny. Dobrá príprava a pravidelné hodnotenie stanovuje, či sa plnia alebo neplnia stanovené edukačné ciele.

Tu je niekoľko príkladov hodnotiacich hier, ktoré môžete použiť (pre viac cvičení, použite zdroje uvedené pod čiarou):

Hodnotenie grafom²² – pripravte si graf na flipchartový papier, ktorý zobrazuje najdôležitejšie časti školenia. Každá osoba, použitím rôznych farebných pier, zaznačí čiaru „spokojnosti“ na grafe. (cvičenie na 10 minút).

45 – sekundové odpočítavanie²³ – dobré cvičenie na zhrnutie projektu. Rozdeľte ľudí do dvoch tímov a každému dajte flipchartový papier. Tímy ho musia vyplniť slovami alebo vetami o tom, čo sa hovorilo na školení. Tím, ktorý spraví dlhší zoznam vyhráva. (cvičenie na 5 minút).

Banány²⁴ – dajte študentom banány (môžete použiť aj papierové), požiadajte ich, aby otočili banán tak, aby zobrazoval šťastnú alebo nešťastnú tvar na konci

²⁰https://sixth.ucsd.edu/_files/_home/student-life/icebreakers-teambuilding-activities-energizers.pdf, access 02.05.2018

²¹<http://www.primaryresources.co.uk/pshe/pdfs/dramawarmups.pdf>, access 02.05.2018

²²<https://seedsforchange.org.uk/tools.pdf>, access 02.05.2018

²³<https://www.trainingcoursematerial.com/free-games-activities/energizers>, access 02.05.2018

²⁴<https://www.woodcraft.org.uk/sites/default/files/Evaluation%20and%20reflection%20activities.pdf>, access 02.05.2018

školenia. Účastníci môžu na kožu banánu napísať poznámky a nakoniec ho zjesť (ak je skutočný).

Príloha č. 3 **Hry s menami**

Krstné mená

Každý si spočíta počet hlások vo svojom krstnom mene. Potom je jeho úlohou nájsť niekoho s rovnakým počtom hlások. Tí dvaja sa stávajú partnermi. Ak niekto nedokáže nájsť osobu s rovnakým počtom, nechajte študenta nech si meno zmení (napr. Ak sa niekto volá Stanislav, môže použiť skratku Stano a hľadá niekoho s 5 hláskami namiesto 9). Ak sa aj tak nedarí, hľadajú osobu s najpodobnejším počtom hlások.

Čo sa vzťahuje k tvojmu menu?

Skupina sa postaví do kruhu. Začnete tým, že povieť svoje meno a k nemu jedlo, ktoré začína tým istým písmenom. Ďalšia osoba povie svoje a zopakuje aj vaše. Ďalšia osoba povie svoje meno a jedlo, potom druhej osoby a potom vaše. Takto to pokračuje ďalej, takže posledná osoba musí zopakovať mená všetkých v triede. Sú možné rôzne iné variácie. Je to však perfektná aktivita na zoznámenie sa a osvojenie si mien v skupine.

Hádzanie mien

Základné pravidlá:

- 1) Usporiadajte skupinu do kruhu.
- 2) Jeden študent začne tým, že povie meno niekoho v kruhu a hodí mu loptu.
- 3) Tá osoba potom povie meno ďalšej osoby a hodí mu loptu.
- 4) Toto pokračuje až kým sa všetci v skupine nevystriedajú.
- 5) Cieľom je, aby každý dostal loptu bez toho aby spadla. Ak lopta spadne, začína sa odznova.
- 6) Ak chcete, môžete pridať aj „ďakujem (meno)“

Príloha č. 4
6 – otázková schéma

ČO? - Čo idem robiť? - Čo bude rozsahom mojej práce? - Na čo sa budem sústrediť?	KTO? -Kto zorganizuje a vykoná aktivity? - Kto je v tíme a čo je jeho úlohou? - Kto bude príjemca? - Kto bude moja konkurencia?	PREČO? - Prečo sa chcem sústrediť na tento problém? - Čo je mojou vnútornou motiváciou? Aký problém idem riešiť touto činnosťou?
---	---	---

KEDY? - Kedy začnem s činnosťou? - Koľko času na to potrebujem? - Koľko času potrebujem na prípravu?	KDE? - Kde budem organizovať aktivitu?	AKO? - Ako začnem? - Ako bude vyzerat' moja príprava? - Ako bude vyzerat' realizácia? - Koľko peňazí budem potrebovať/alebo iných zdrojov?
--	--	---

Príloha č. 5

Výťahová prezentácia

- Meno tímu/členov + názov projektu (kto)
- Aký problém budeme riešiť týmto projektom (prečo)
- Aké riešenia projekt prinesie (čo + ako)
- Aká je cieľová skupina projektu (pre koho)
- Robí niekto niečo podobné? Čo robí náš projekt inovatívnym a výnimočným? (kto?/kde?)
- Kedy budeme projekt realizovať (kedy)
- Kde budeme projekt realizovať (kde)
- Ako pokryjeme náklady? Odkiaľ máme materiál/spíkrov? (ako)

Príloha č. 6
Finančná štruktúra (príklad)

Finančná štruktúra (príklad)				
ČO	MNOŽSTVO	CENA ZA JEDNOTKU	SUMA	ŠPR (Školský participatívny rozpočet), PO (požičat'), D (darované), P (prenajat')
Materiál				
Data projektor	1			Š (škola)
PC	1			Š (škola)
Mikrofón	2			Š (škola)
Reprodukto ry				
Michal Patarák (psychiater)	2 hodiny	25 Eur/Hodina	50 Eur	ŠPR
Cesta				
Michal Patarák (autobus)			10 Eur	ŠPR
Nájom				
Miestnosť				D (Škola)
Jedlo				
Minerálna voda	5x 1liter	1 Eur	5 Eur	D (rodinná firma člena tímu)
Jablká	2,5 kg	2 Eur	2 Eur	ŠPR
Sendviče	50 ks	0,50 Eur	25 Eur	ŠPR
Suma			92 Eur	

Príloha č. 7

Tabuľka materiálov a ľudských zdrojov (príklad)

TABUĽKA MATERIÁLOV A ĽUDSKÝCH ZDROJOV (príklad)				
AKTIVITY	MATERIÁL	EXTERNÝ EXPERT	MNOŽSTVO	KÚPIŤ(K)/POŽIČAŤ(PO) /PRENAJAŤ(P)/DAROVANÉ (D)
Workshop	Miestnosť		1	PO - škola
	Stoličky		20	PO - škola
	Stoly		10	PO - škola
	Data projektor		1	PO –mládežnícke centrum
		Spíker	1	K –poplatok (cca 50 Eur)
Propagácia		Dizajn plagátov	1	D –člen tímu
	Tlač plagátov		20	K

Príloha č. 8

Tabuľka materiálov a ľudských zdrojov

TABUĽKA MATERIÁLOV A ĽUDSKÝCH ZDROJOV				
AKTIVITY	MATERIÁL	EXT. EXPERT	MNOŽSTVO	KÚPIŤ(K)/POŽIČAŤ(PO) /PRENAJAŤ(P)/ DAROVANÉ (D)

Príloha č. 9

Aktivity - príprava

[illegible]

Príloha č. 10
Aktivity – realizácia

AKTIVITY - REALIZÁCIA		
ČO?	KTO?	KEDY?

Príloha č. 11
Identifikácia problému²⁵

Mladí ľudia v našom paneláku sa vôbec medzi sebou nekontaktujú a nekomunikujú.

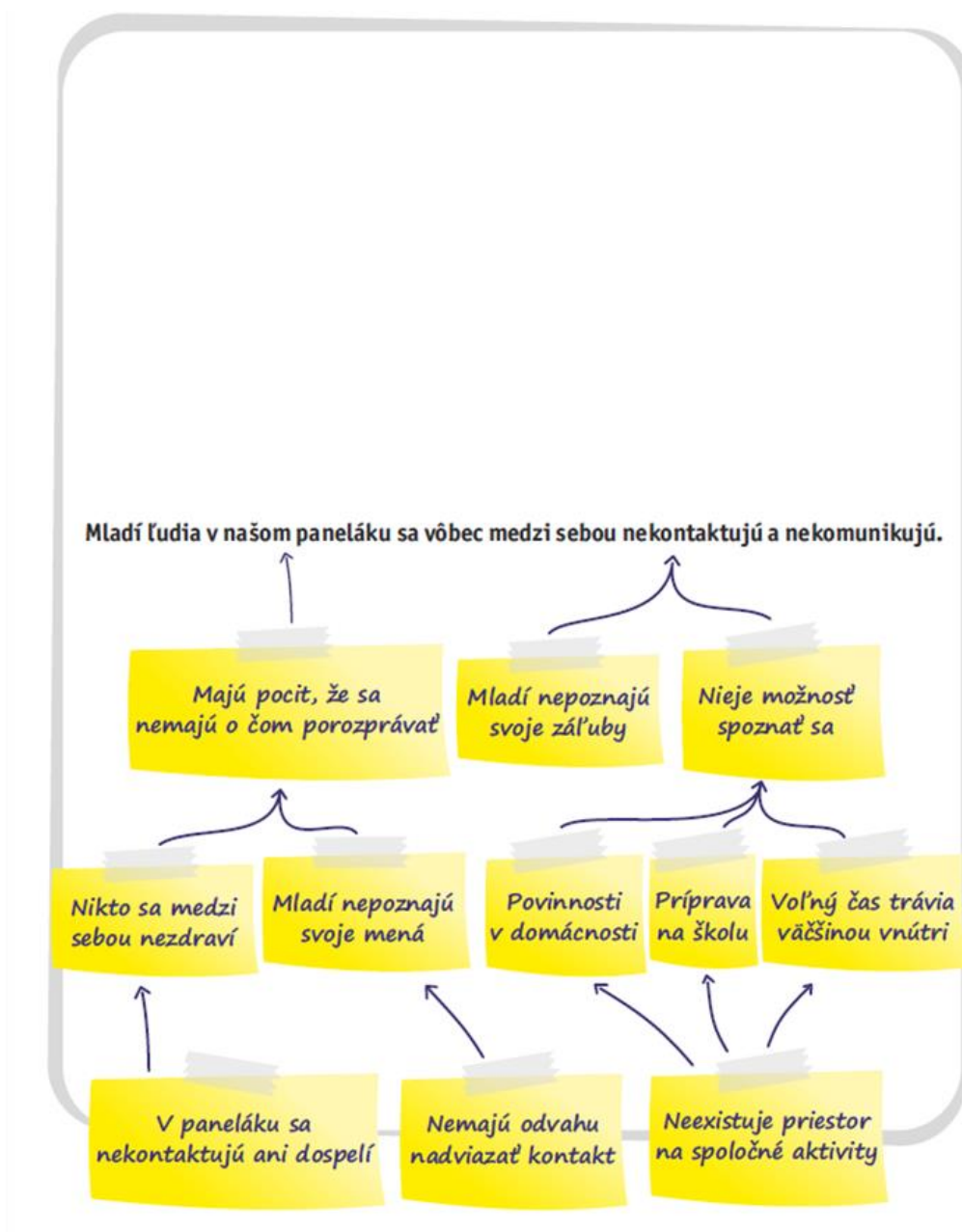
²⁵ Tibor Škrabský: Projekt je zmena, 2011

Príloha č. 12
Príčiny problému²⁶

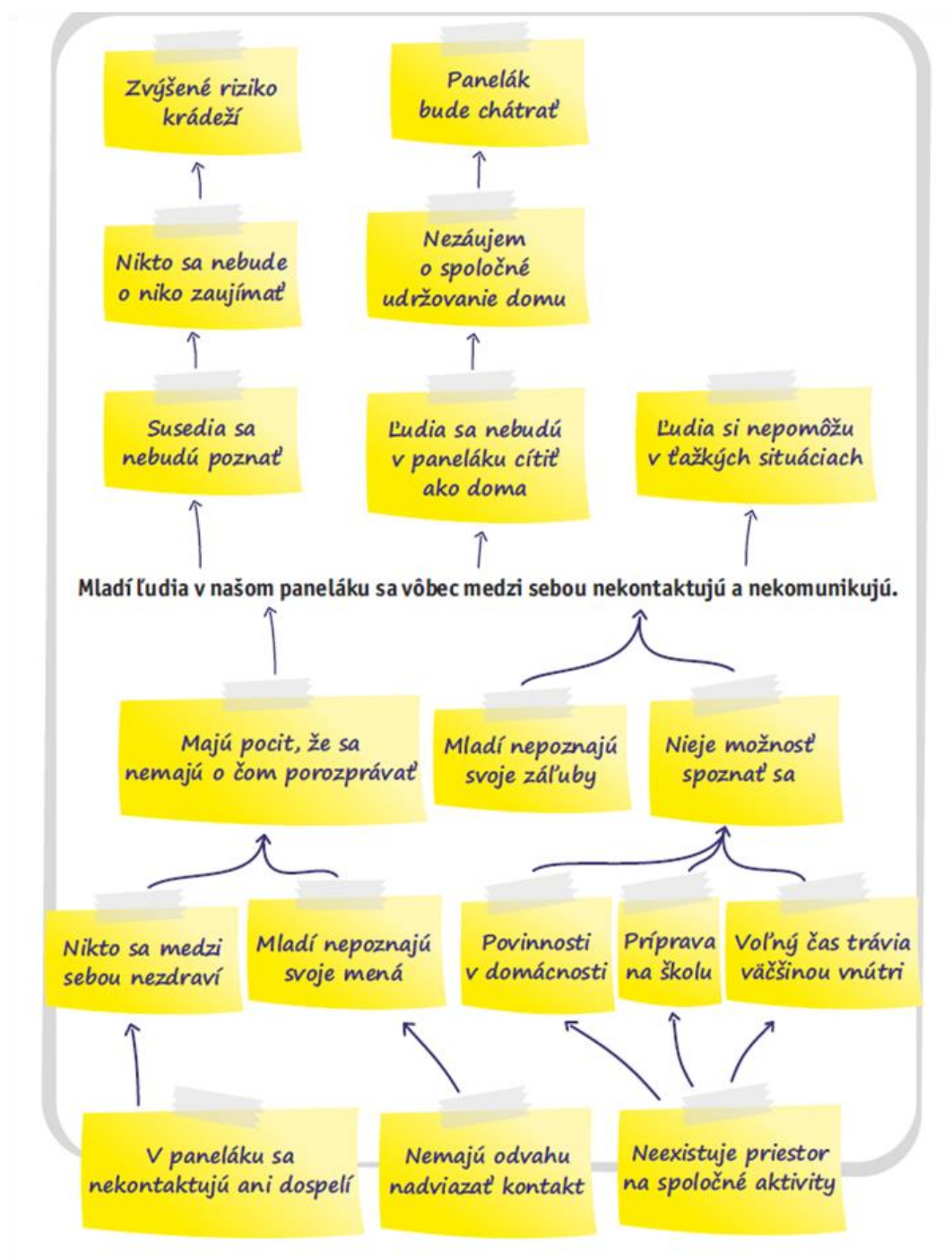
²⁶ Tibor Škrabský: Projekt je zmena, 2011

Príloha č. 13
Príčiny v poradí²⁷

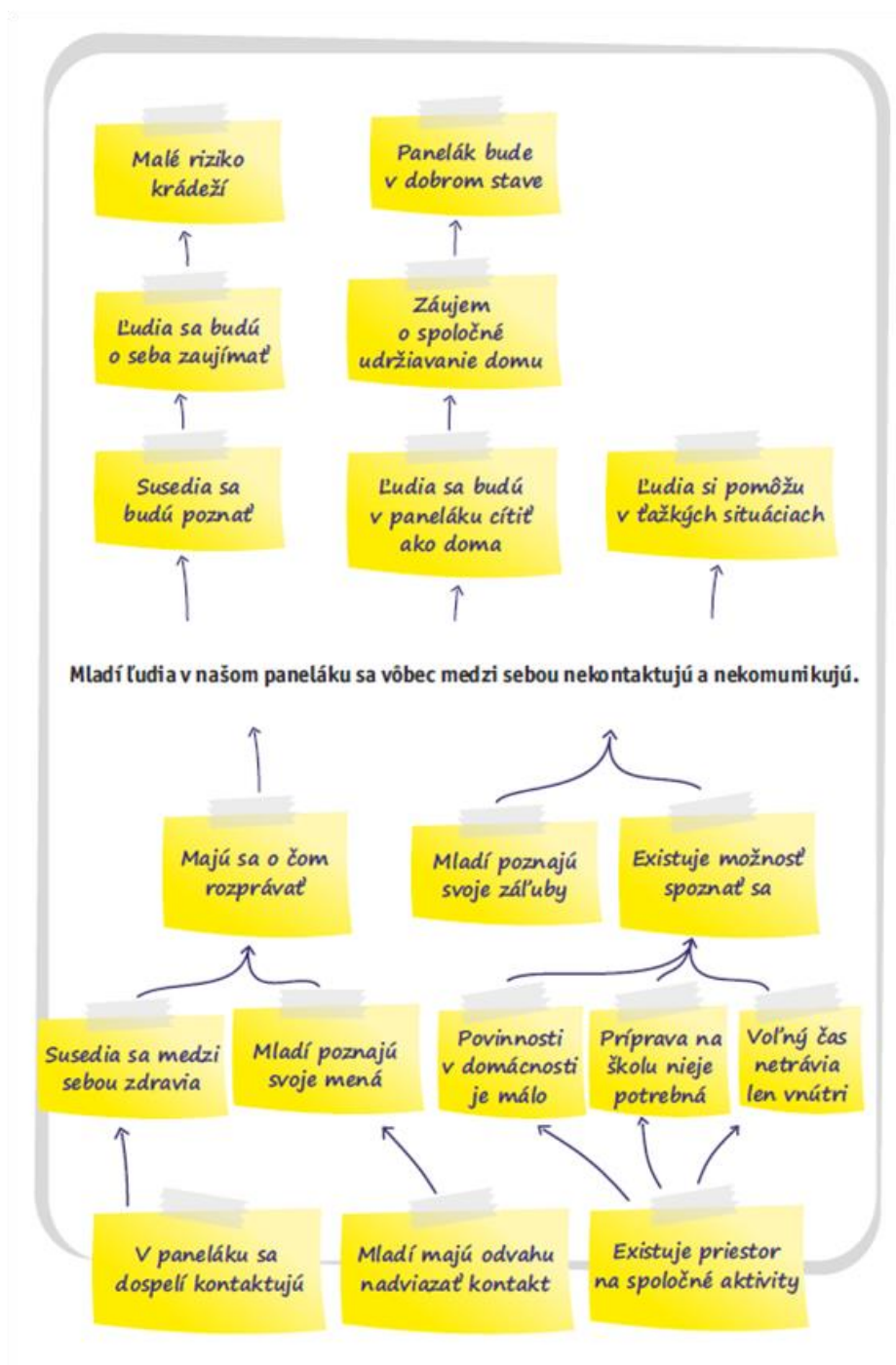
²⁷ Tibor Škrabský: Projekt je zmena, 2011

Príloha č. 14
Dôsledky²⁸

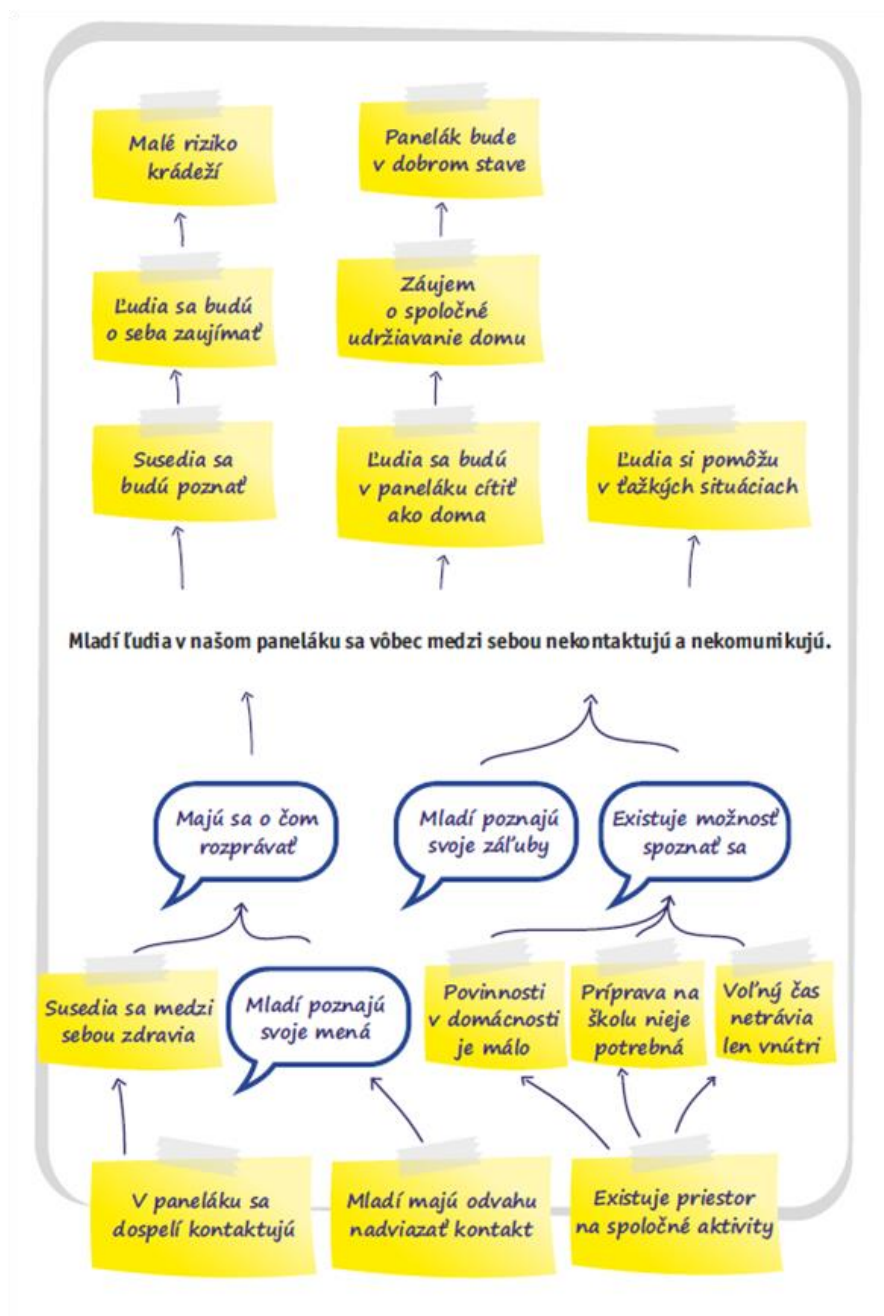
²⁸ Tibor Škrabský: Projekt je zmena, 2011

Príloha č.15
Pozitívne vyadrenia²⁹

²⁹ Tibor Škrabský: Projekt je zmena, 2011

Príloha č. 16
Vybrané ciele³⁰

³⁰ Tibor Škrabský: Projekt je zmena, 2011

Príloha č. 17
Záverečná projektová správa

Záverečná projektová správa	
Názov projektu	
Členovia tímu	
Projektový vedúci (zodpovedná osoba)	
Hlavný cieľ	
Čiastkové ciele	
Cieľová skupina	
Prosím popíšte všetky aktivity, ktoré ste počas projektu uskutočnili.	
Podarilo sa vám dosiahnuť cieľ a čiastkové ciele? Ak áno, vysvetlite ako, ak nie, vysvetlite prečo nie.	
Išlo všetko podľa plánu v projektovom návrhu (ktorý ste vytvorili počas školenia projektového manažmentu)? Ak nie, prosím vysvetlite, čo ste museli zmeniť a ako ste to zvládli.	

Ak by ste mali možnosť niečo zmeniť alebo urobiť inak, čo by to bolo?

Príloha č. 18
Návrh projektu

NÁVRH PROJEKTU
Názov projektu
Členovia tímu
Projektový vedúci (zodpovedná osoba) + kontakt (telefón a e-mail)
Hlavný cieľ projektu
Čiastkové ciele
Cieľová skupina
Potreby
Kedy plánujete realizovať aktivity?

Prosím vysvetlite, ako naplníte cieľ projektu a ako budete realizovať aktivity.
Prosím vysvetlite, ako zapojíte do projektu školskú komunitu.

Príloha č. 19

Zmluva o prevzatí peňazí

Zmluva o prevzatí peňazí zo Školského participatívneho rozpočtu

Zástupca školy:

Meno a priezvisko

Adresa

Rodné číslo

a

Zástupca projektu:

Meno a priezvisko

Adresa

Rodné číslo

uzatvárajú

Zmluvu o prevzatí peňazí

1.

Predmet zmluvy, t. j. peniaze vo výške ____,- EUR (slovom ____ EUR), ktoré *Zástupca školy* ako zodpovedná osoba za *Názov školy*, poskytol/la *Zástupca projektu* v hotovosti vo finančných čiastkach vždy podľa aktuálnej potreby na účely financovania projektu *Názov projektu*.

2.

Zástupca projektu svojím podpisom na tejto zmluve potvrdzuje prevzatie finančnej čiastky v sume ____,- EUR (slovom ____ EUR) na účely financovania projektu *Názov projektu* v hotovosti vo finančných čiastkach vždy podľa aktuálnej potreby. *Zástupca projektu* zároveň svojim podpisom potvrdzuje, že prevzatú sumu využije výhradne na výdavky súvisiace s prípravou a realizáciou

projektu *Názov projektu*, všetky výdavky podloží príslušným dokladom potvrdzujúcim daný výdavok, všetky doklady potvrdzujúce daný výdavok odovzdá čo najskôr po ich obdržaní od dodávateľa tovaru alebo služby príp. po vstavení faktúry ale najpozdejšie do *konca školského roku* riaditeľovi *Názov školy Meno riaditeľa*. *Zástupca projektu* sa svojim podpisom na tejto zmluve zaväzuje vrátiť finančnú čiastku *Zástupca školy*, ktorú v dohodnutom termíne (*dátum*) nepodloží príslušným relevantným dokladom potvrdzujúcim daný výdavok najneskôr do 15 dní od dňa určeného pre odovzdanie dokladov potvrdzujúcich výdavky spojené s projektom.

3.

Zástupca školy svojím podpisom na tejto zmluve potvrdzuje odovzdanie finančnej čiastky v sume __,- EUR (slovom __ EUR) v hotovosti *Zástupca projektu* finančných čiastkach vždy podľa aktuálnej potreby.

Dátum

Zástupca školy

zodpovedná osoba za *Názov školy*

Zástupca projektu

zodpovedná osoba za projekt *Názov projektu*

Vedúci partner projektu:

Projektoví partneri - neziskové organizácie:

RAZVOJNA AGENCIJA
KOZJANSKO

Projektoví partneri - školy:

